

Rimska umetnost tokom II veka

Doba takozvanih usvojenih careva:

Trajana 98-117.

Hadrijana 117-138.

Antonina Pija 138-161.

Marka Aurelija 161-180.

Trajan (98-117)

Trajan je bio sin (odnosno usvojenik bez krvnog srodstva) cara Nerve (96-98) iz dinastije Antonina, jedan od najistaknutijih vojskovođa, rodom sa Pirinejskog poluostrva

Vudio je dva velika rata protiv Dačana, prvi 101-102. i drugi 105-106, i Dakiju pretvorio u rimsku provinciju (dački kralj Decebal izvršio je samoubistvo)

Pred kraj života 114. preuzeo je veliki pohod protiv kraljevine Parte i osvojio niz njenih oblasti

U to vreme izbio je ustanak u pozadini rimskih trupa u Mesopotamiji

Zato je došlo do zastoja u daljem nastupanju, a Trajan je morao da se vrati u Rim

Umro je na putu za prestonicu

Njegov pepeo pohranjen je u postolju njegovog trijumfalnog stuba
Rimsko carstvo pod Trajanom je dostiglo vrhunac svoje spoljne moći

Karta Rimskog carstva na vrhuncu moći

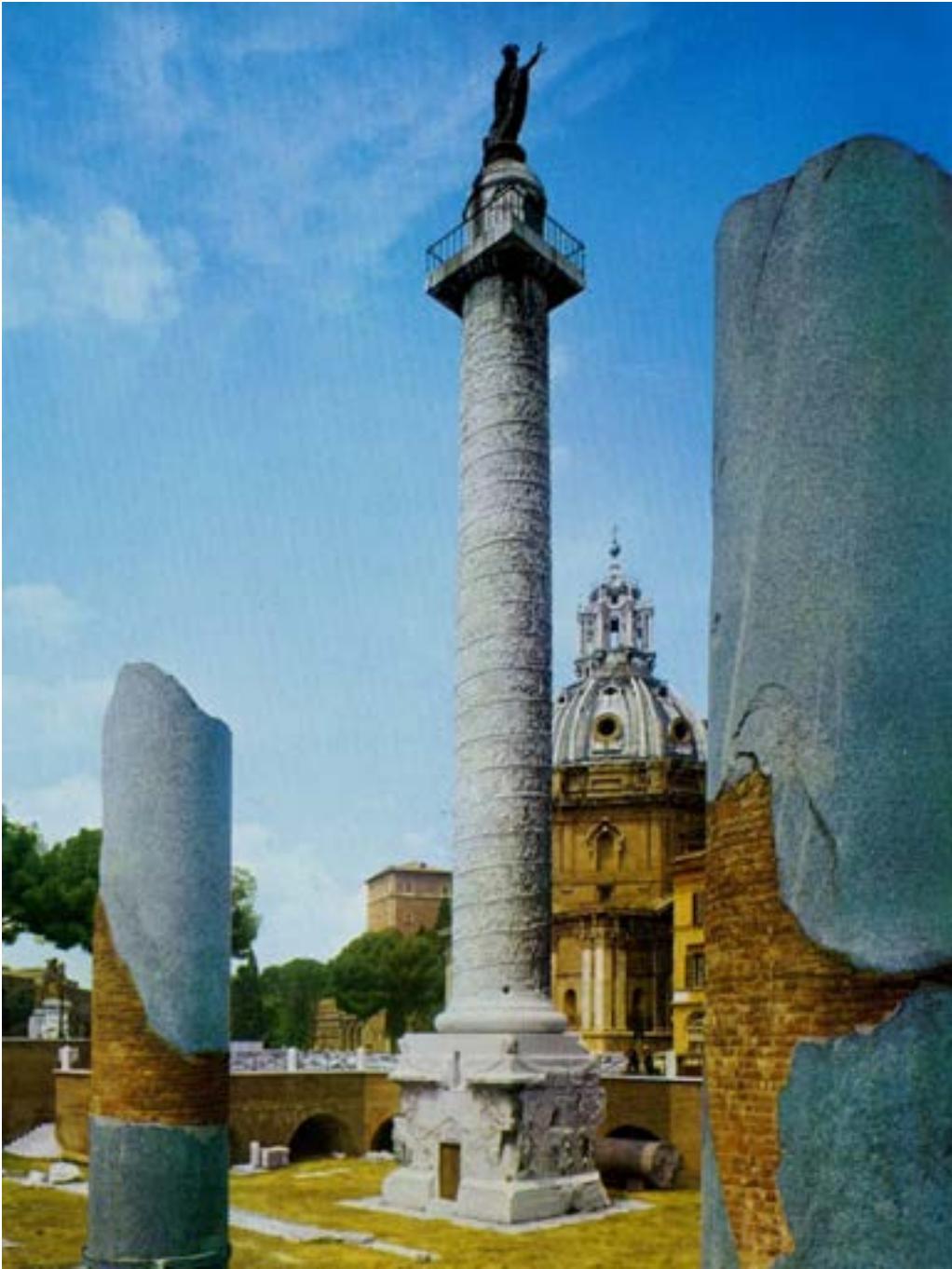
Rim,
Trajanov stub na Trajanovom forumu,
posvećen 18. maja 113. (Trajan
vladao od 98. do 117)

Podignut u čast carevih pobeda nad
Dačanima (ratovi protiv Dačana,
prvi 101-102. i drugi 105-106)

(na vrhu se nalazio pozlaćeni orao, pa
statua cara, a danas je tu kip sv.
Petra)

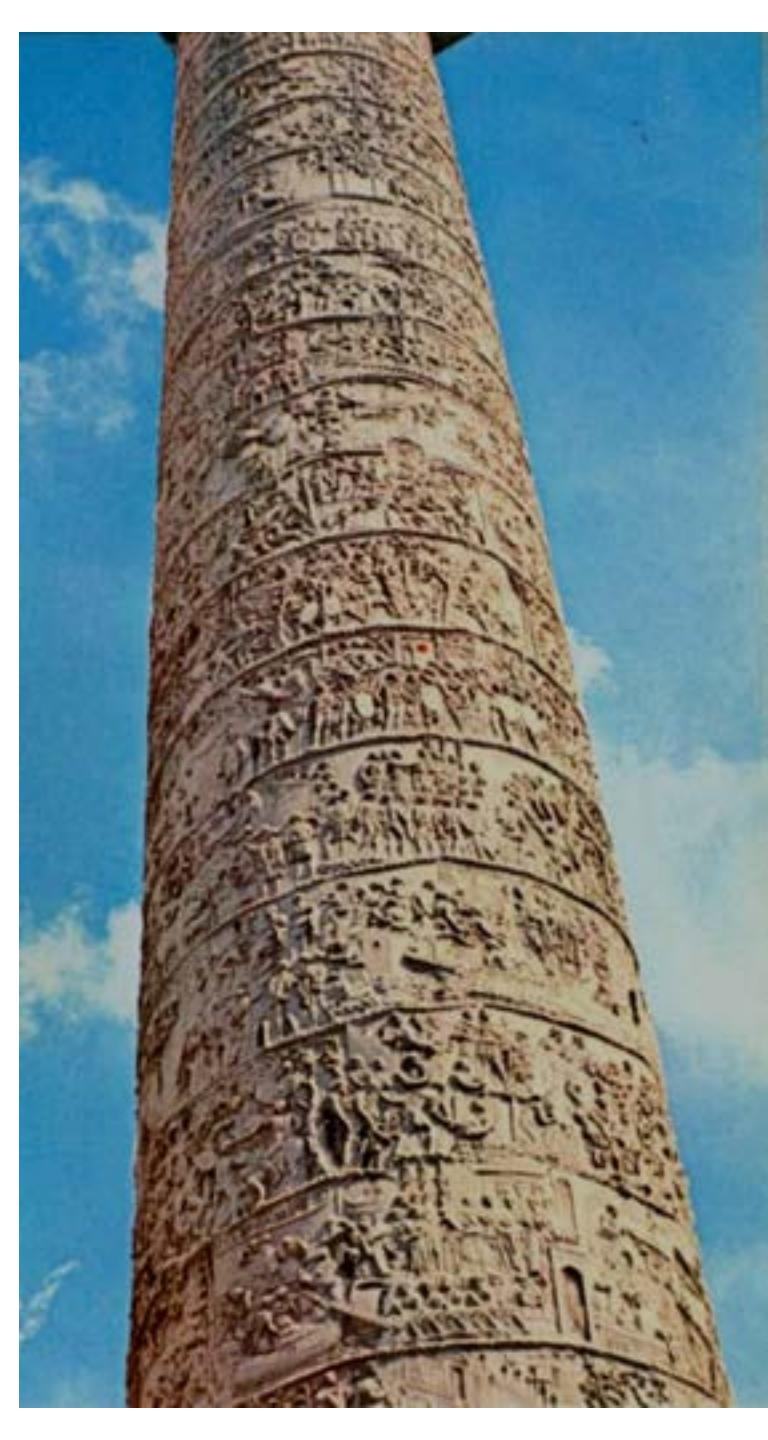
(postolje u obliku kocke sa odajom za
urnu sa pepelom cara i sa
stepeništem koje je vodilo do
kapitela stuba)

(prvobitno bio okružen dvospratnim
građevinama)

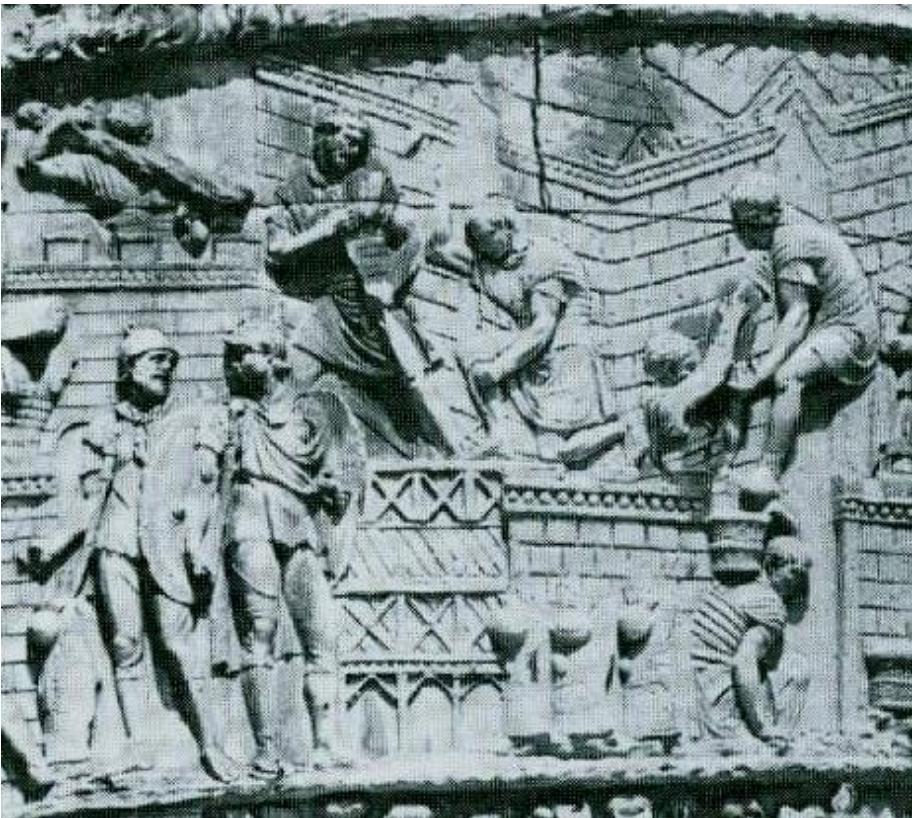
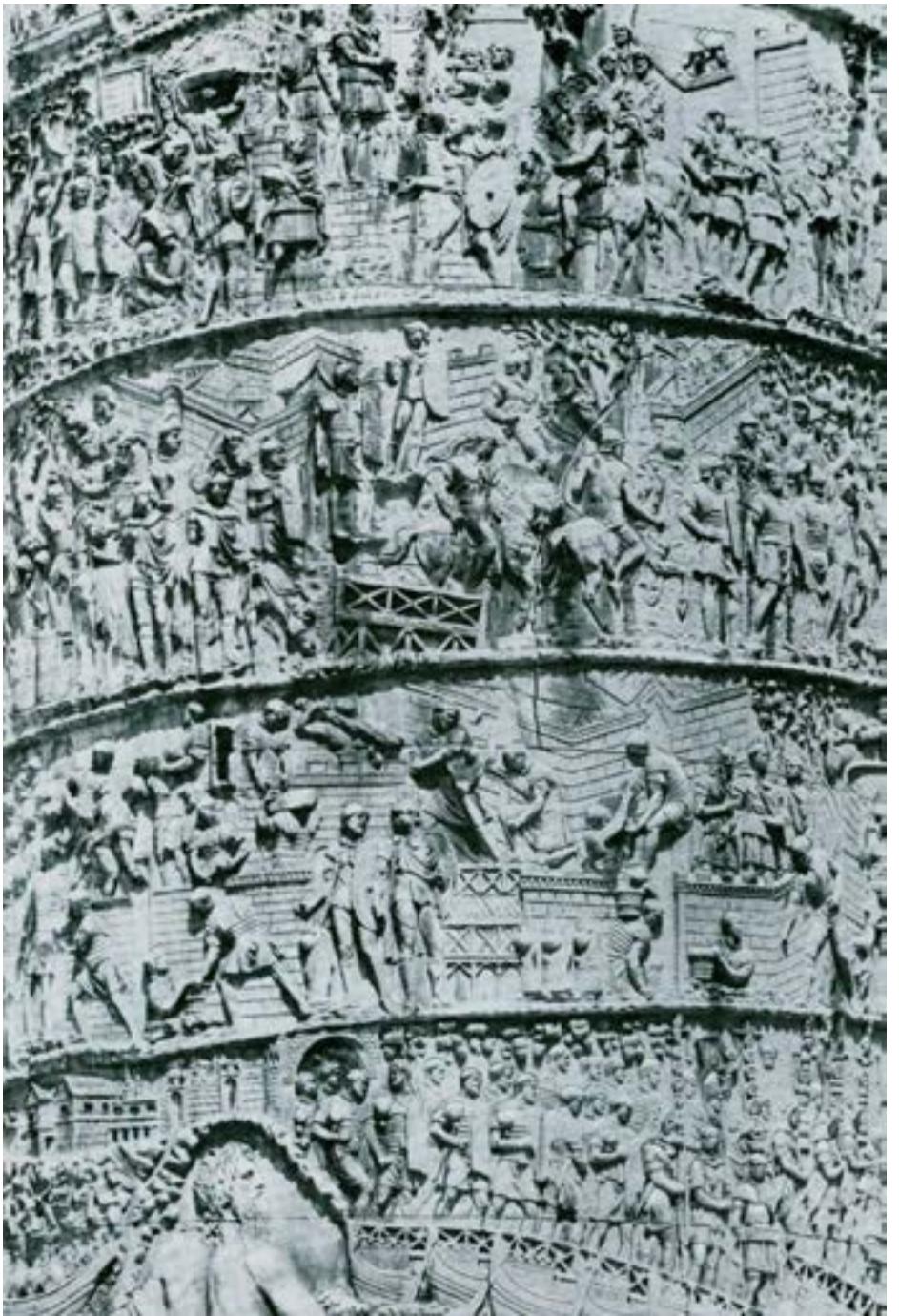
Rim,
Trajanov stub na
Trajanovom forumu,
posvećen 18. maja 113.

(plitki reljef, prvobitno
obojen, koji teče u 23
spiralna zavoja i bez
cezure opisuje
događaje i jedino
prikaz Viktorije odvaja
priče o prvom (101-
102) i drugom (105-
106) pohodu na
Dakiju)

Rim,
Trajanov stub na
Trajanovom forumu,
posvećen 18. maja 113.

friz (ratovi protiv Dačana
101-106)

Rim,
Trajanov stub na
Trajanovom forumu,
friz, detalji

Rim,
Trajanov stub na
Trajanovom
forumu,
friz, detalji

Rim,
Trajanov stub
na
Trajanovom
forumu,
friz, detalj

Rim,
Trajanov stub na
Trajanovom
forumu,
friz, detalj

Rim, Trajanov stub na Trajanovom forumu, friz, detalj

Rim,
Trajanov stub
na
Trajanovom
forumu,
friz, detalj

Rim, Trajanov stub na Trajanovom forumu, friz, detalj

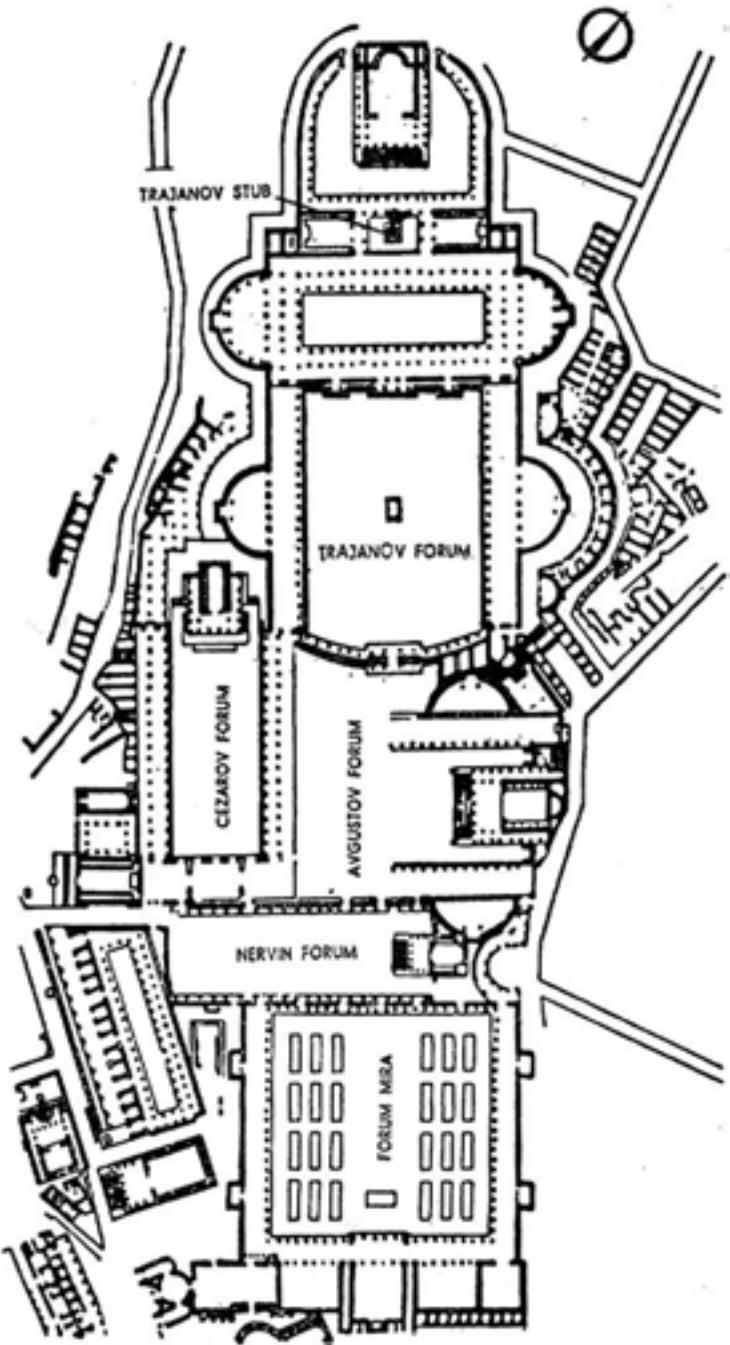
Rim, Trajanov stub na Trajanovom forumu, friz, detalj

Rim, Trajanov stub na Trajanovom forumu, friz, detalj

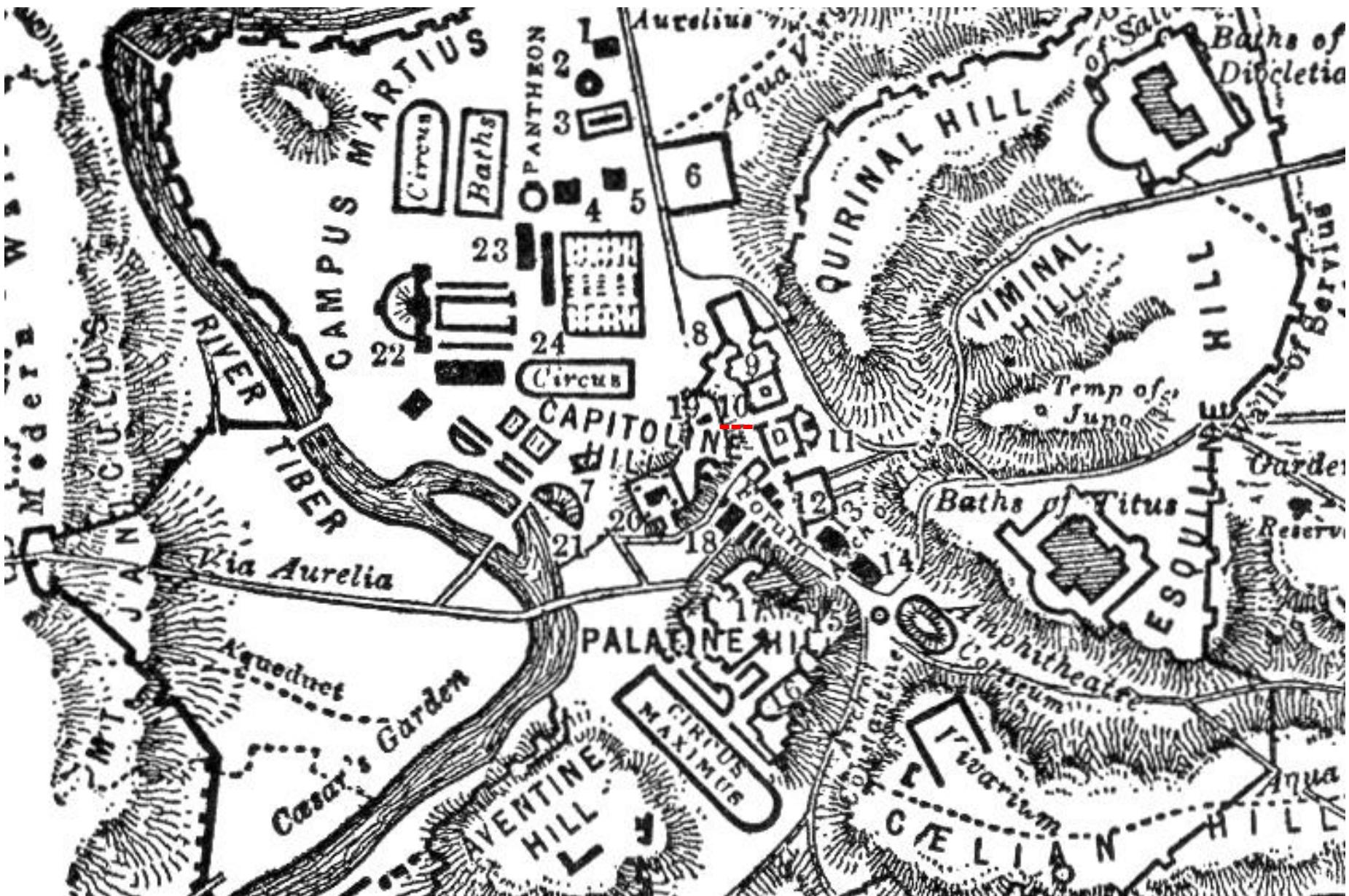

Trajanova tabla kod Kladova, isklesana u steni
u Đerdapskoj klisuri, Srbija,
na rimskom putu pored mosta na Dunavu

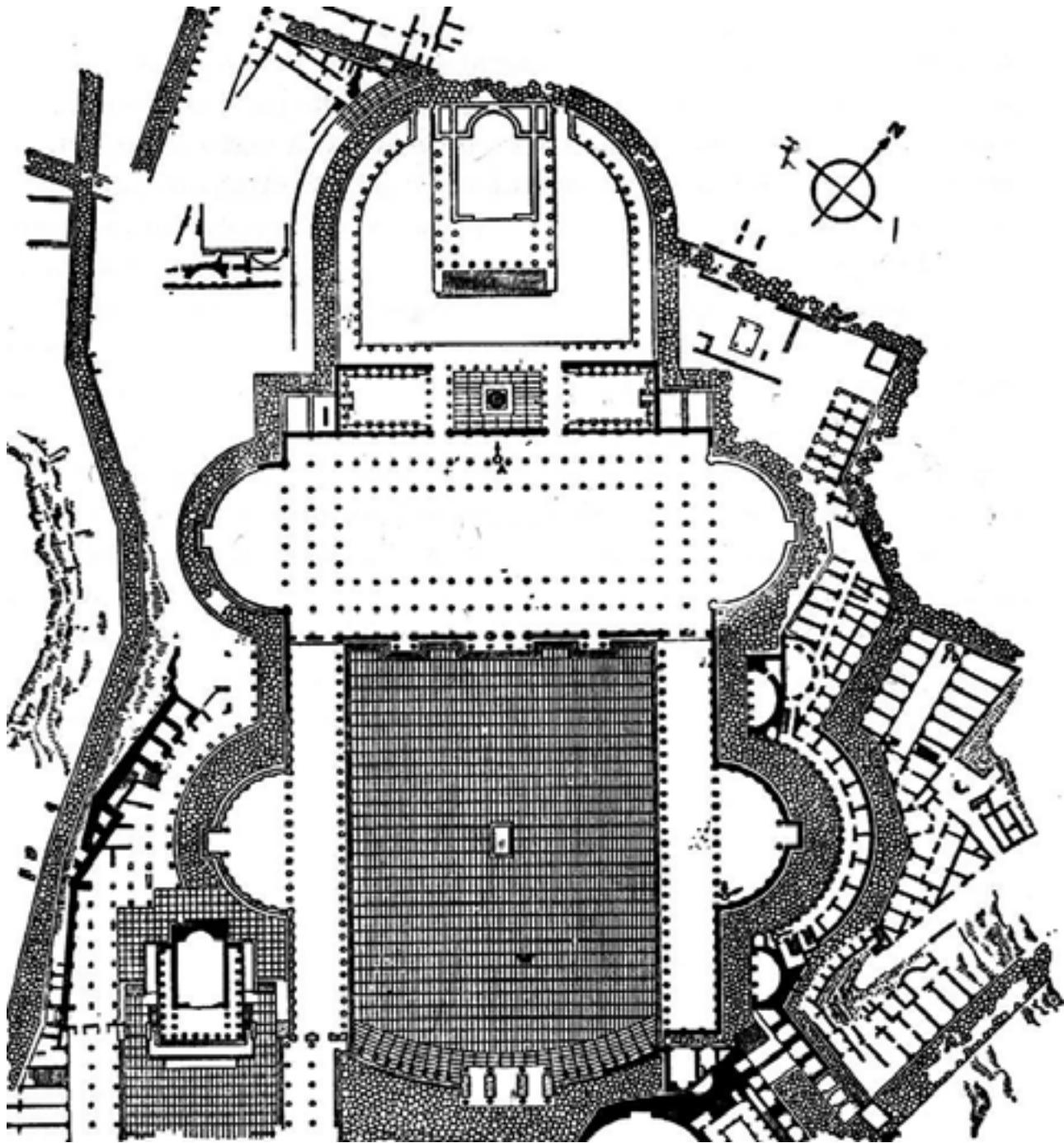

Rim, Carski forum,
osnova,
Trajanov forum (gore)
druga decenija II veka
(pre pohoda na Partu
114)

arhitekta Apolodor iz
Damaska (vojni
arhitekta, graditelj
mosta na Dunavu i
mnogih pretorija)

Plan grada Rima, Trajanov forum br. 10

Trajanov forum,
osnova

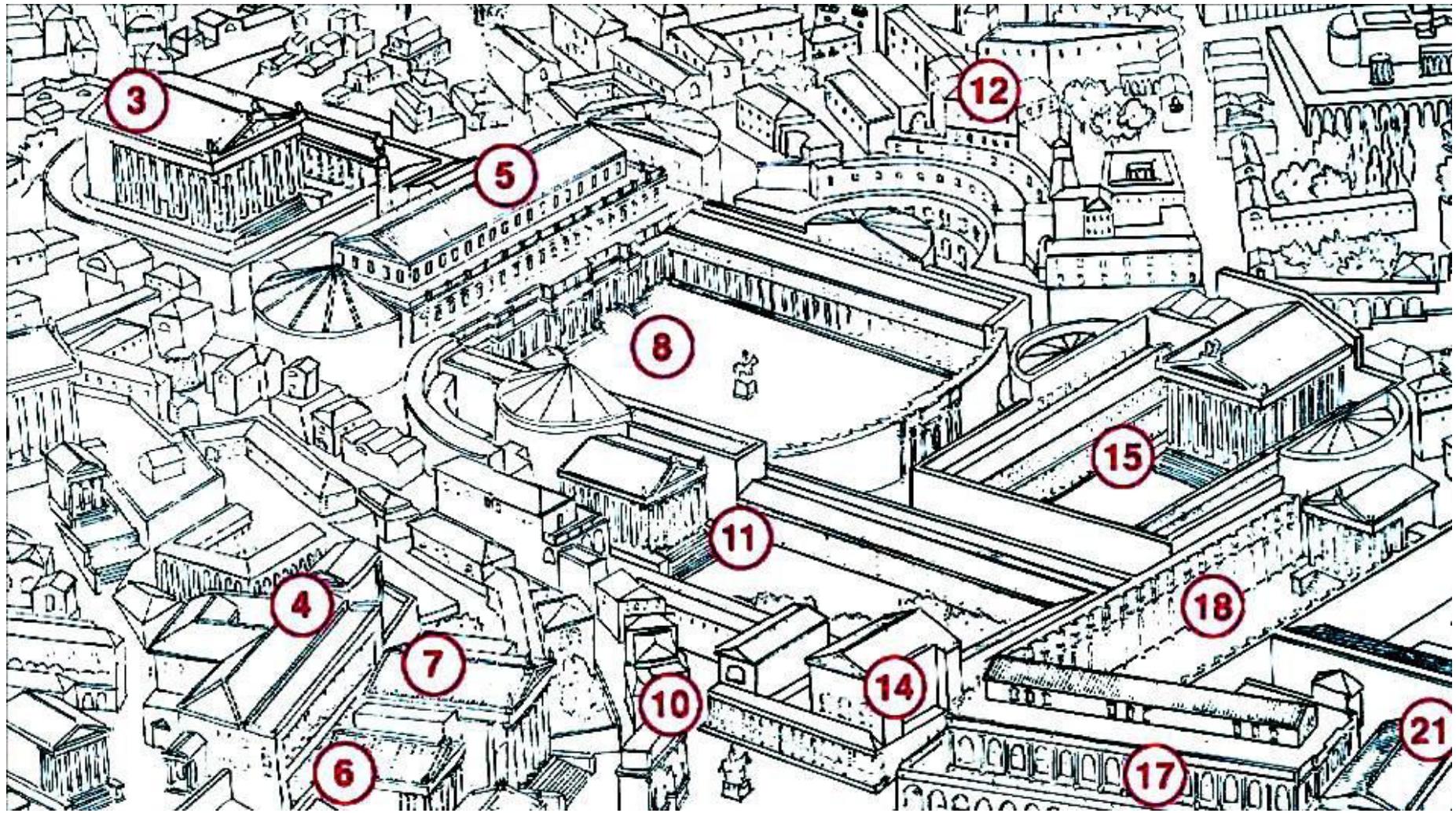
Trajanov hram
(nakon smrti)

Trajanov stub
između dve
biblioteke

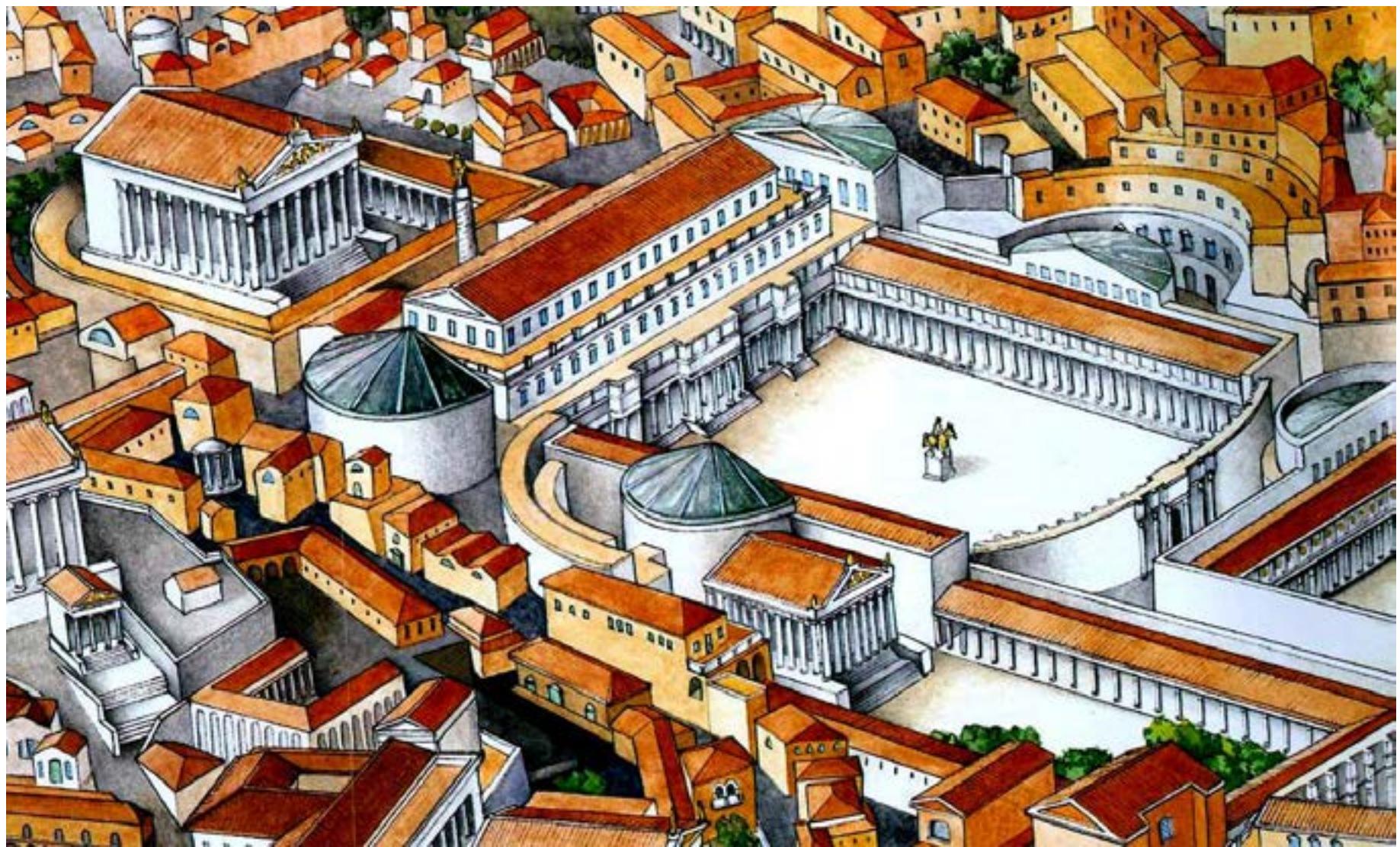
Petobrodna bazilika

Trajanova
konjanička
statua

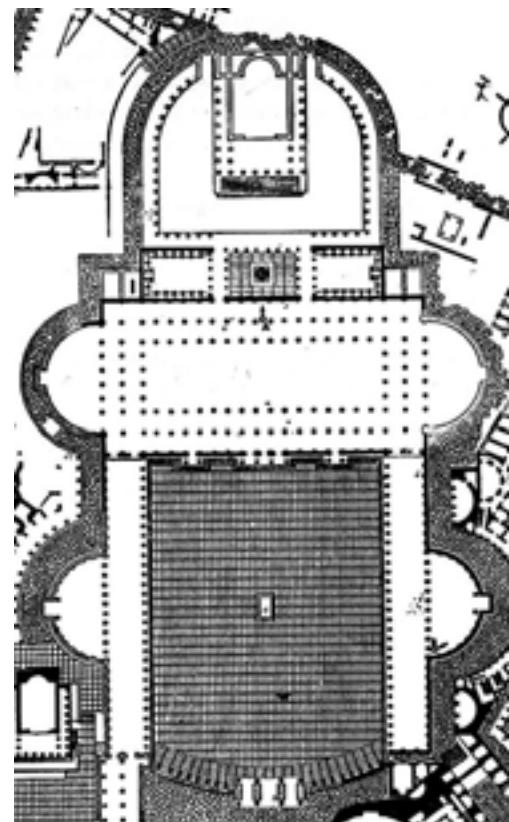
Slavoluk sa tri
prolaza sa
carevim kipom
na šestopregu

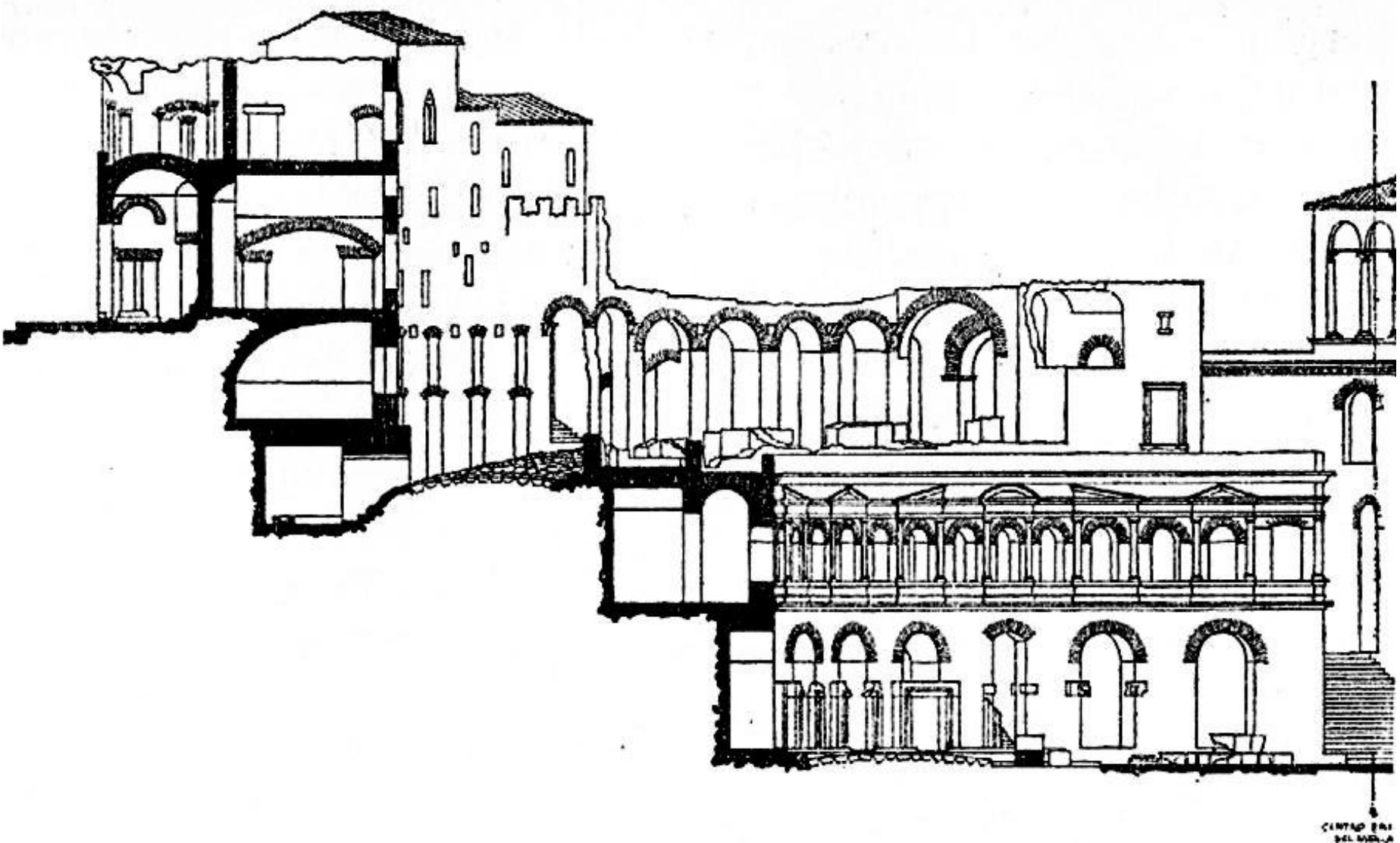
Rim, Carski forum, rekonstrukcija
br. 3, 5 i 8 Trajanov forum

Rim, Carski forum, rekonstrukcija Trajanovog foruma

Trajanov
forum,
istočna
eksedra

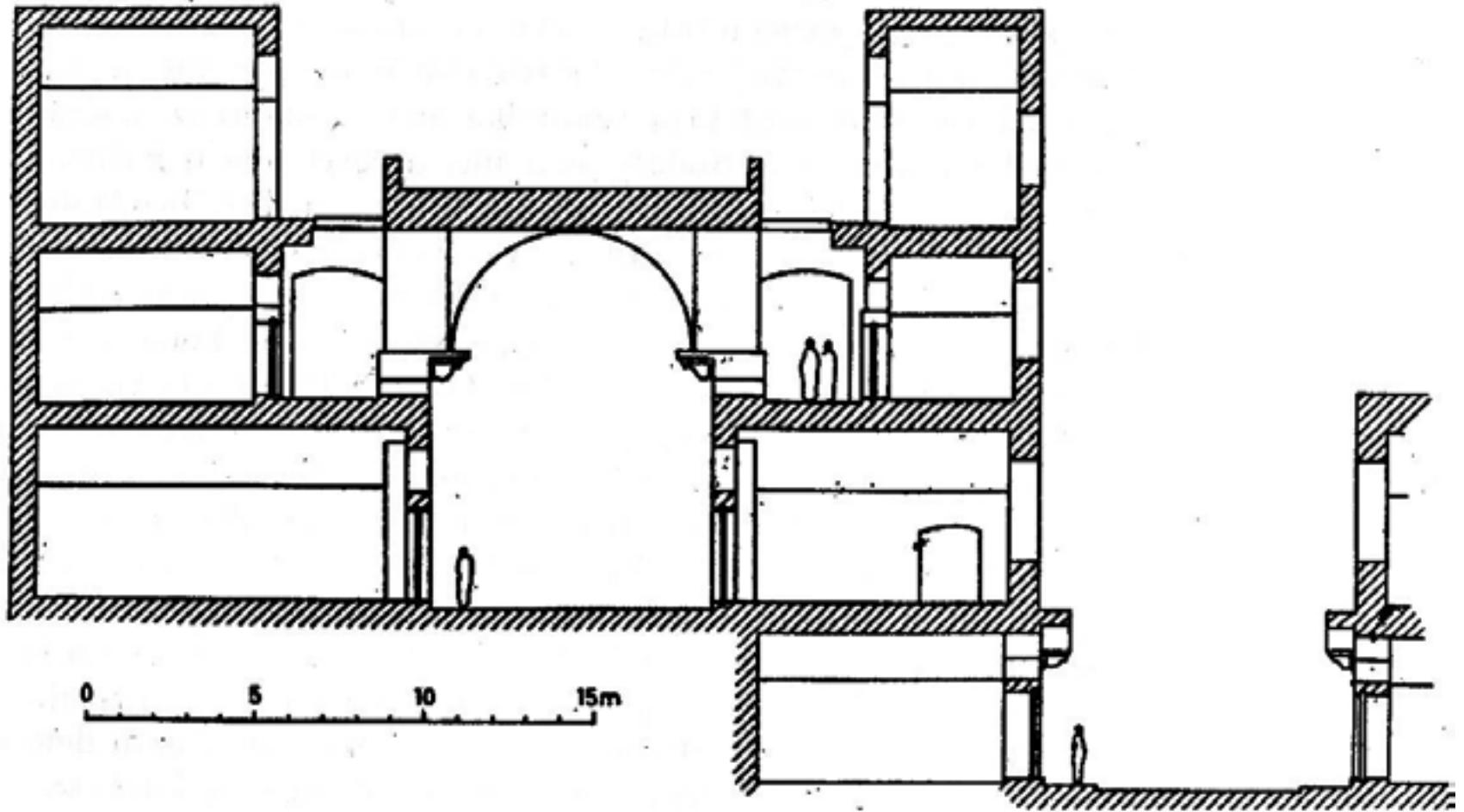
Trajanov forum, istočna eksedra, presek

Trajanov forum, istočno krilo

Trajanov forum,
istočno krilo i
trgovački
deo na
istoku

Presek natkrivene "trgovačke ulice" i Via Biberatica, početak II veka,
istočno od Trajanovog foruma

(podgradnje koje je trebalo da spreče odron zemljišta na istoku
iskorišćene su za podizanje radnji i skladišta i poslovnih prostorija
namenjenih državnoj upravi- redovno snabdevanje stanovništva
prestonice ulazilo je u carske dužnosti)

“Via Biberatica” istočno od Trajanovog foruma

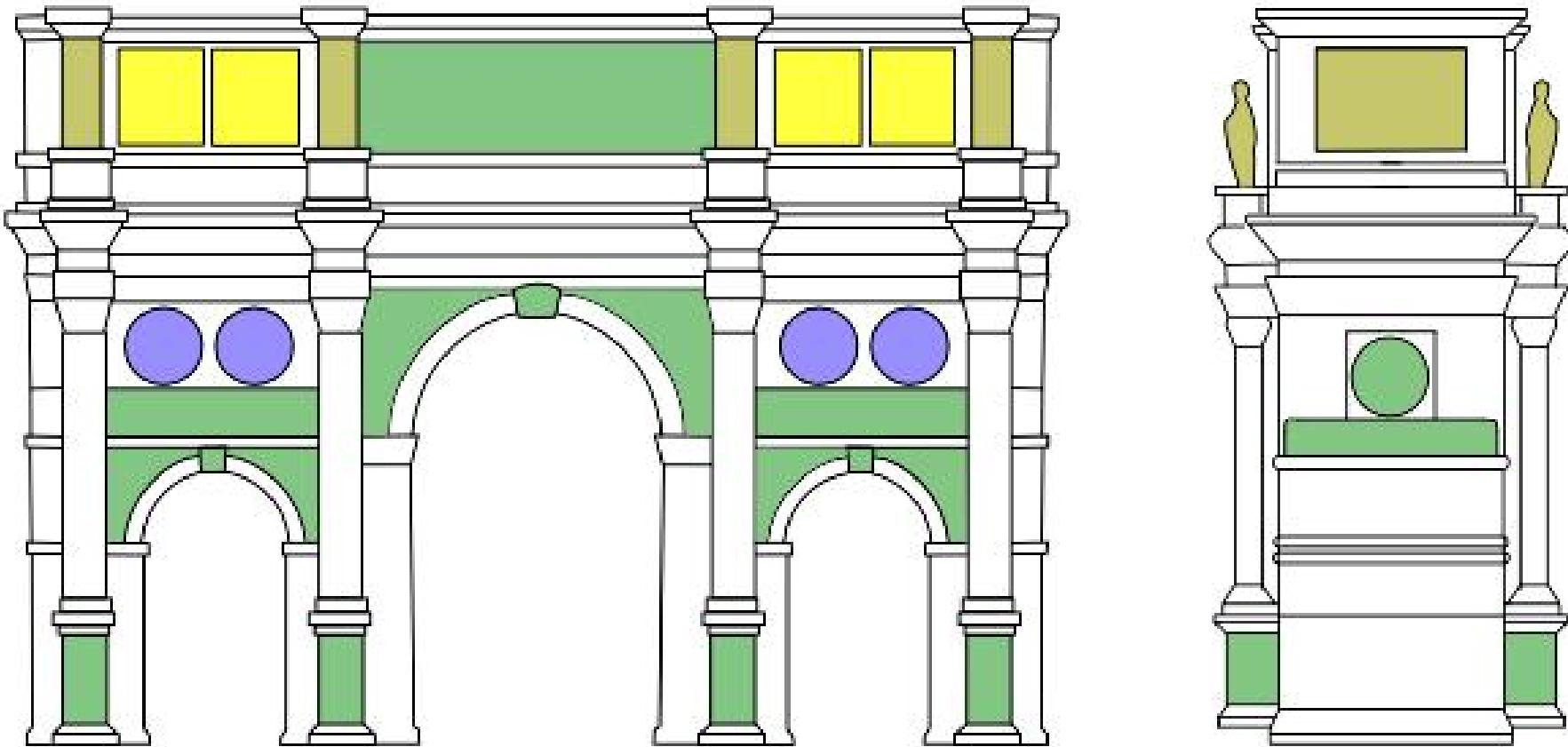
“Via
Biberatica”
istočno od
Trajanovog
forum-a

(od latinske
reči “bibo”,
“bibere”
koja znači
piti pošto je
u ulici bilo
više
taverni)

Natkrivena
trgovačka
ulica
istočno od
Trajanovog
forum

Trajan Hadrian Marcus Aurelius Constantine

Konstantinov slavoluk
(skulpture Dačana na frontalnim stranama i
reljefi s motivom bitke na bočnim stranama
sa Trajanovog trijumfalnog luka označeni bojom zelenog okera)
(postavljeni su i u zidove srednjeg prolaza)

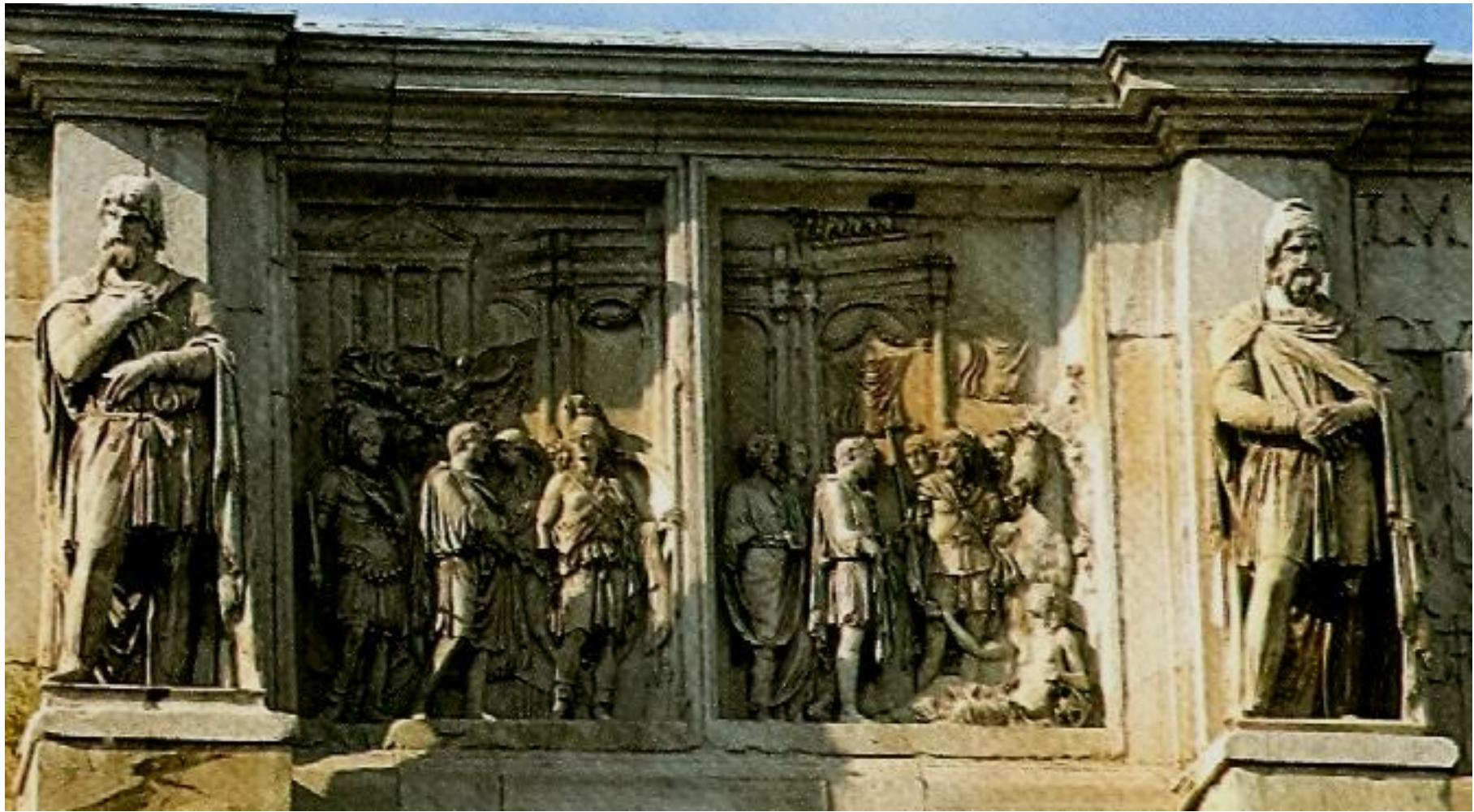
Skulpture Dačana sa Trajanovog trijumfalnog luka
ugrađene u atiku (čeonih strana) Konstantinovog slavoluka 313.
Trajanov trijumfalni luk u Rimu je uništen, očuvan je onaj u Beneventu, u
južnoj Italiji (oko 50 km severoistočno od Napulja)

Trajanov trijumfalni luk u Beneventu, u južnoj Italiji, današnje stanje, podignut između 114. i 117, u čast pobeđe nad Dačanima
Kasnije je ugrađen u južni deo gradskih zidina i bio poznat kao Porta Aurea, Zlatna vrata

Trajanov trijumfalni luk u Beneventu, u južnoj Italiji, današnje stanje,
podignut između 114. i 117, u čast pobeđe nad Dačanima
Detalj, reljef, Trajan i dačanska princeza

Skulpture Dačana sa Trajanovog trijumfalnog luka
ugrađene u atiku (čeonih strana) Konstantinovog slavoluka 313.
Trajanov trijumfalni luk u Rimu je uništen, očuvan je onaj u Beneventu, u
južnoj Italiji

Skulpture Dačana sa Trajanovog trijumfalnog luka ugrađene u južnu atiku (čeonih strana) Konstantinovog slavoluka 313.

Skulpture Dačana sa Trajanovog trijumfalnog luka
ugrađene u atiku Konstantinovog slavoluka 313.

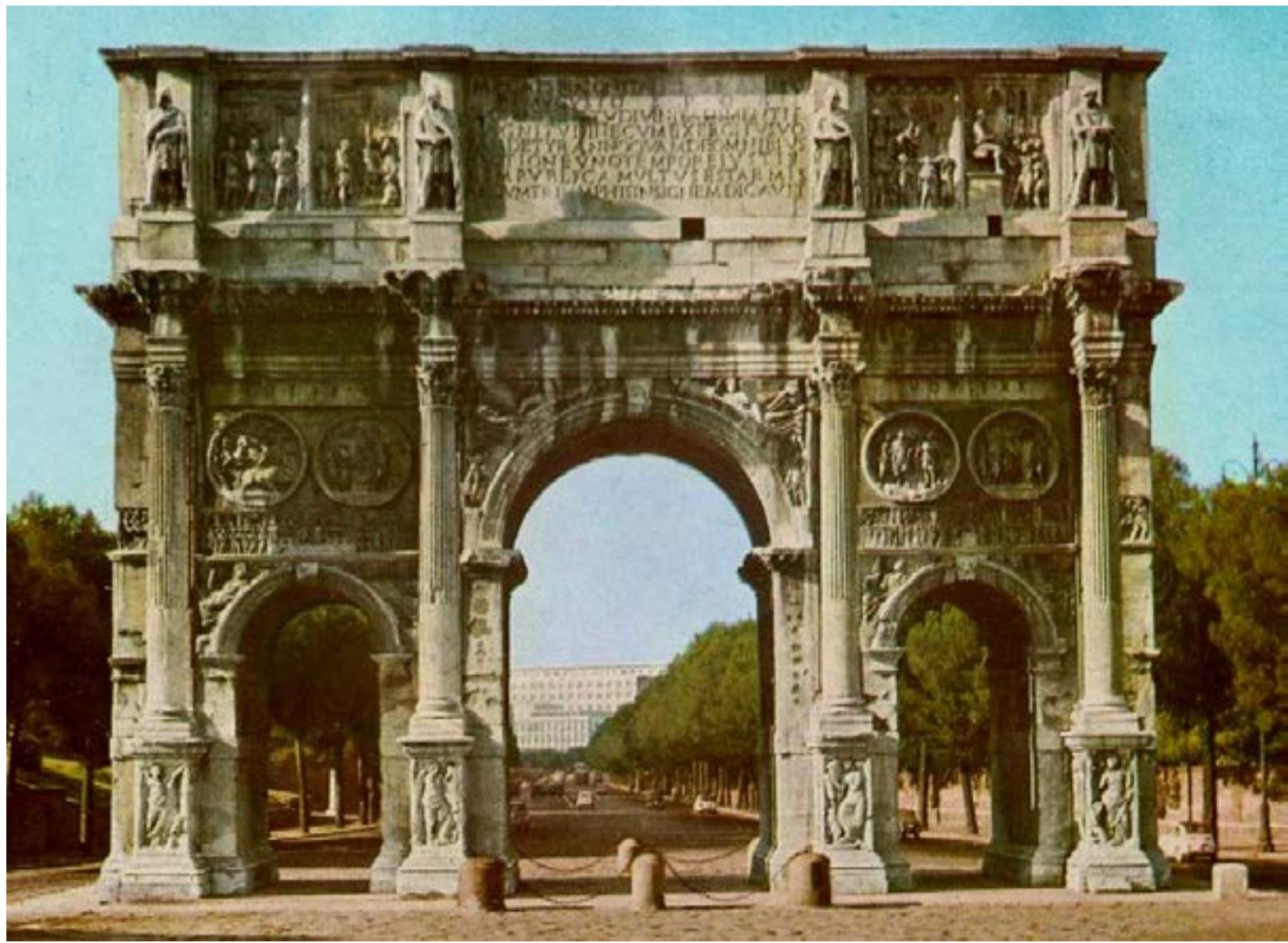
Skulptura Dačana sa
Trajanovog trijumfальног
luka
ugrađena u atiku
Konstantinovog
slavoluka 313.

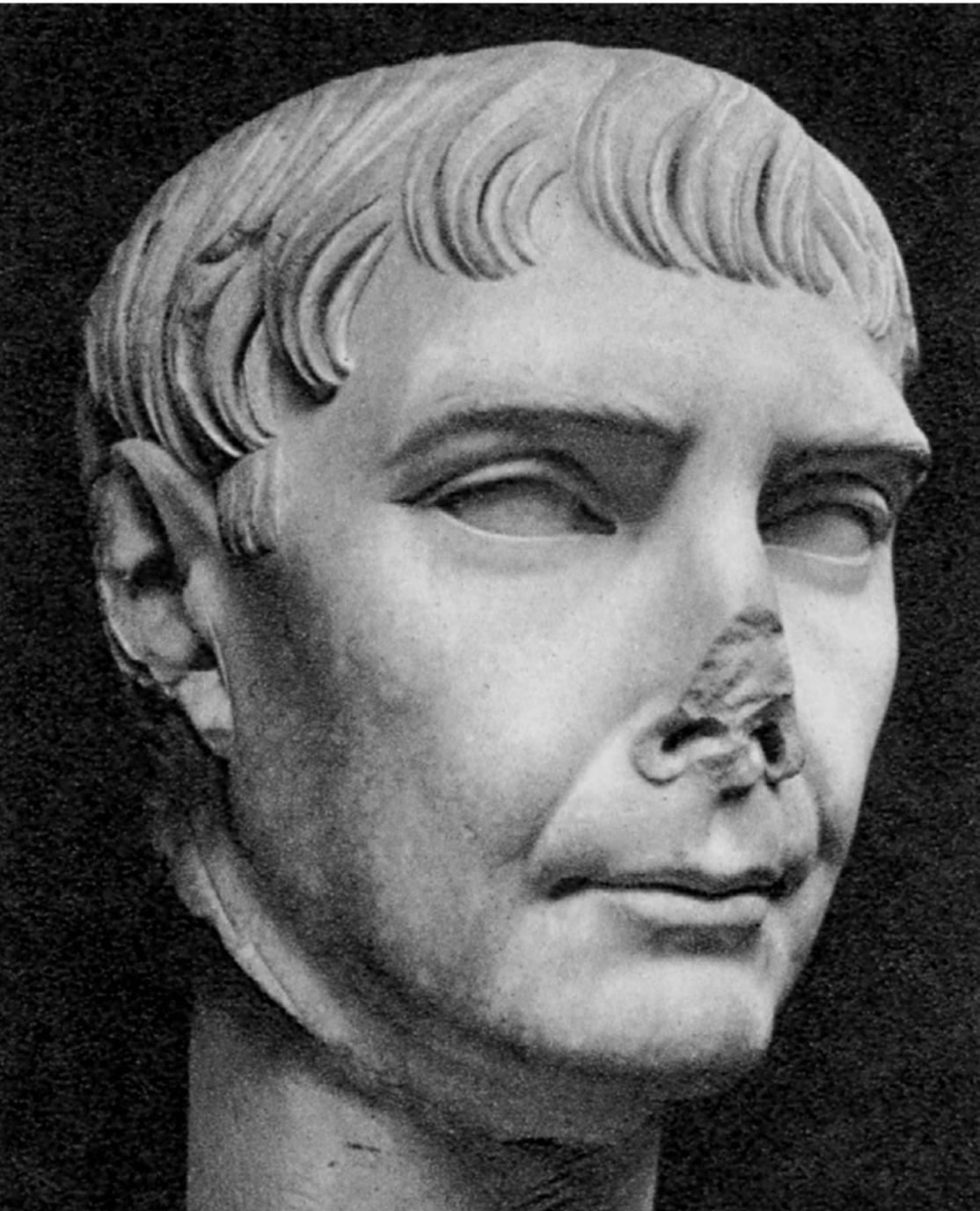
Reljef s motivom bitke sa Trajanovog trijumfalnog luka
Ugrađen na jednu od dve bočne strane Konstantinovog slavoluka 313.
(drugi delovi reljefa sa Trajanovog trijumfalnog luka
uklopljeni u zid srednjeg prolaza)

Reljef s motivom bitke sa Trajanovog trijumfalnog luka
Ugrađen na jednu od dve bočne strane Konstantinovog slavoluka 313.
(drugi delovi reljefa sa Trajanovog trijumfalnog luka
uklopljeni u zid srednjeg prolaza)

Konstantinov slavoluk, posle 313,
skulpture Dačana ugrađene na atiku Konstantinovog slavoluka

Portret cara
Trajana
(98-117)
(povratak
tradicijama
doba
Oktavijana
Avgusta)
(idealni lik
mrtvog cara
koji je prešao
među
bogove)

Hadrijan (117-138)

Posle Trajana na presto je došao njegov daleki rođak Hadrijan (unuk sestre Trajanovog oca) koga je stari car usvojio (pošto nije imao dece, iako je bio oženjen Pompejom Plotinom)

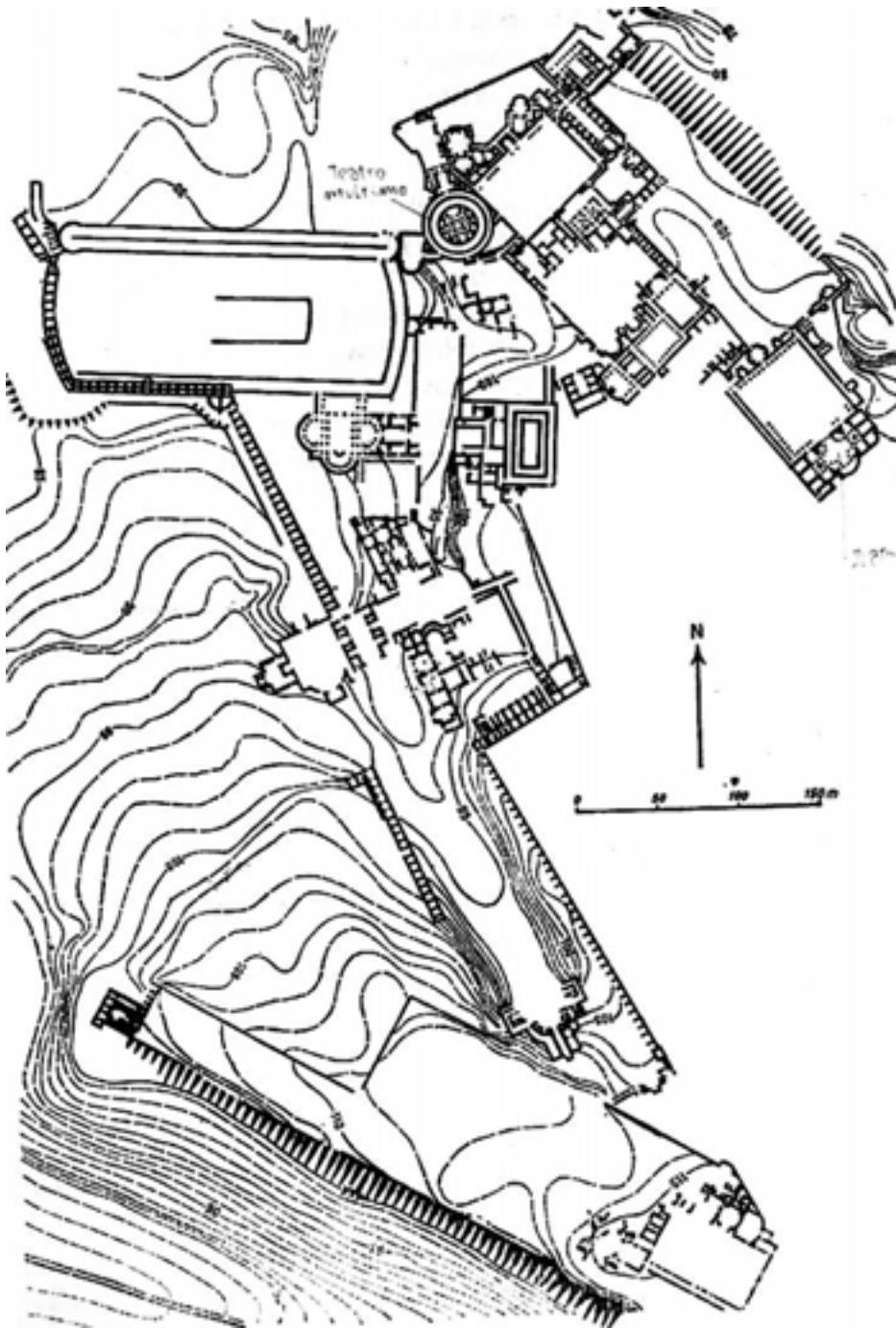
On se opredelio za mirnu politiku, trudeći se samo da učvrsti i očuva tadašnje granice ogromne imperije

Želeo je da obiđe svoje carstvo i preduzeo duga putovanja, prvo 121-125. i drugo 128.

Prilikom velikog ustanka Jevreja (132-135) potpuno je opustošena Judeja, a Jerusalim je konačno razoren i na njegovom mestu podignut je novi grad

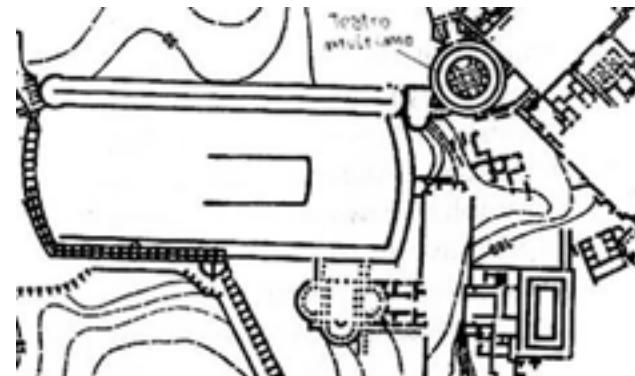
Bio je veoma učen, strastveni filhelen i lično je učestvovao u planiranju i projektovanju velikih građevinskih ostvarenja, želeo je da iskusi sve i u istraživačkom poletu čak se popeo na Etnu

U delima koja su nastala u njegovo vreme jasno se oseća uticaj grčke umetnosti, dok su u pojedinim zdanjima očigledne rimske tradicije

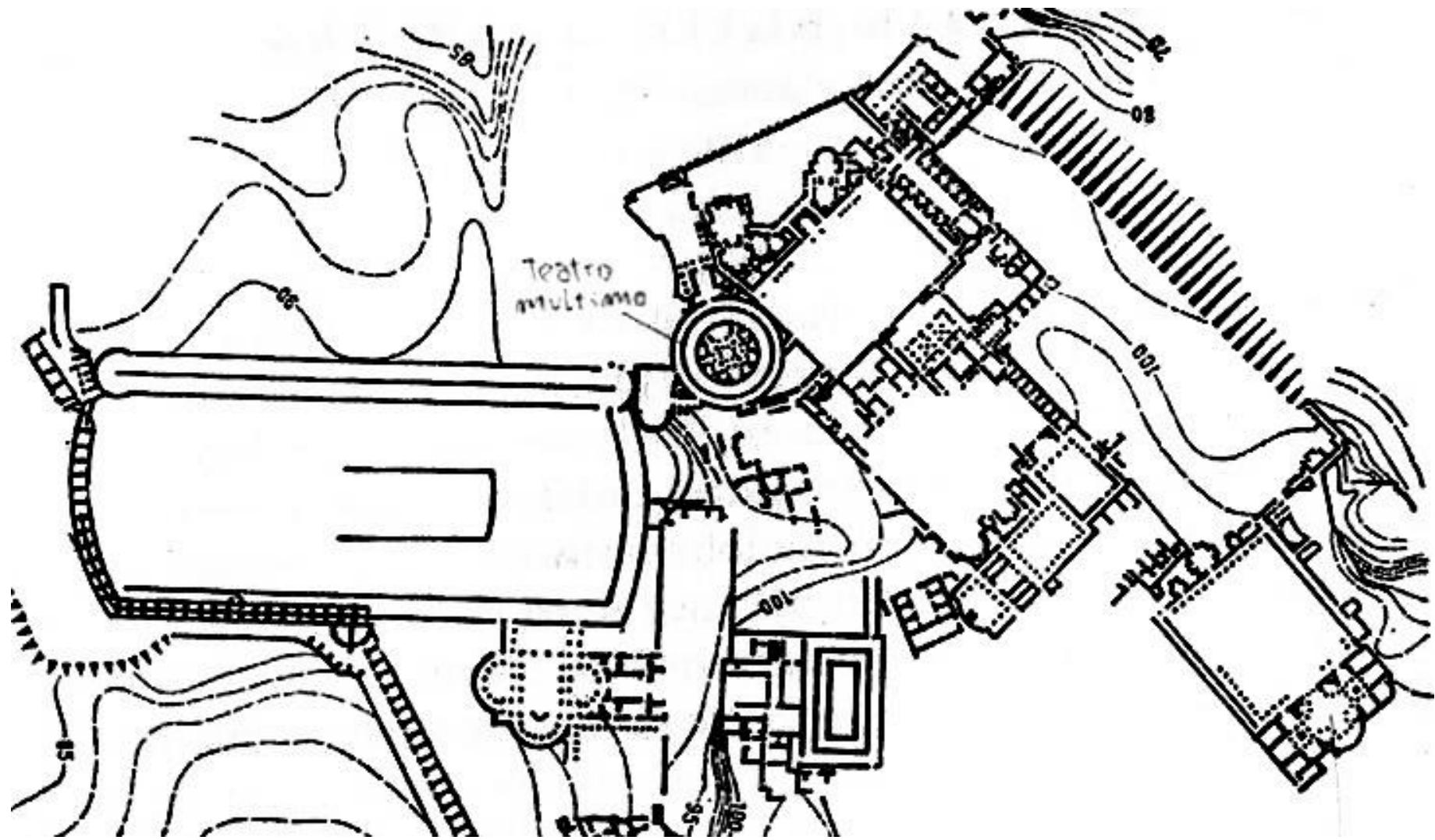

Tivoli (oko 30 km severoistočno od Rima),
Hadrijanova vila,
(između 117. i 138)
Osnova

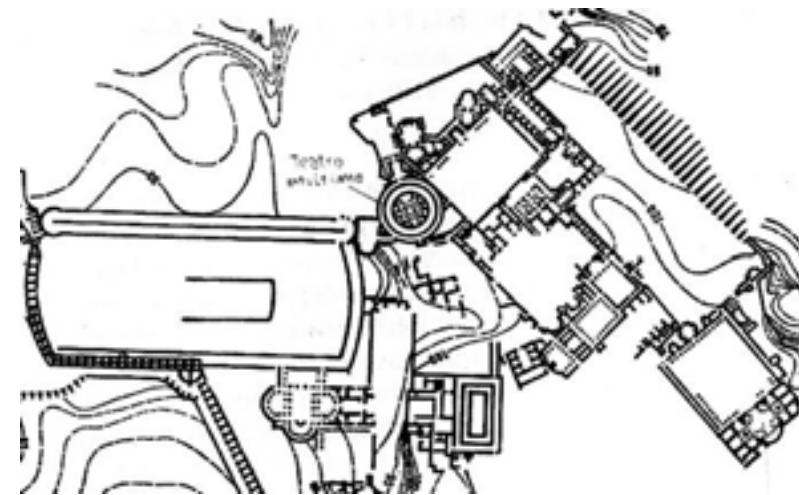
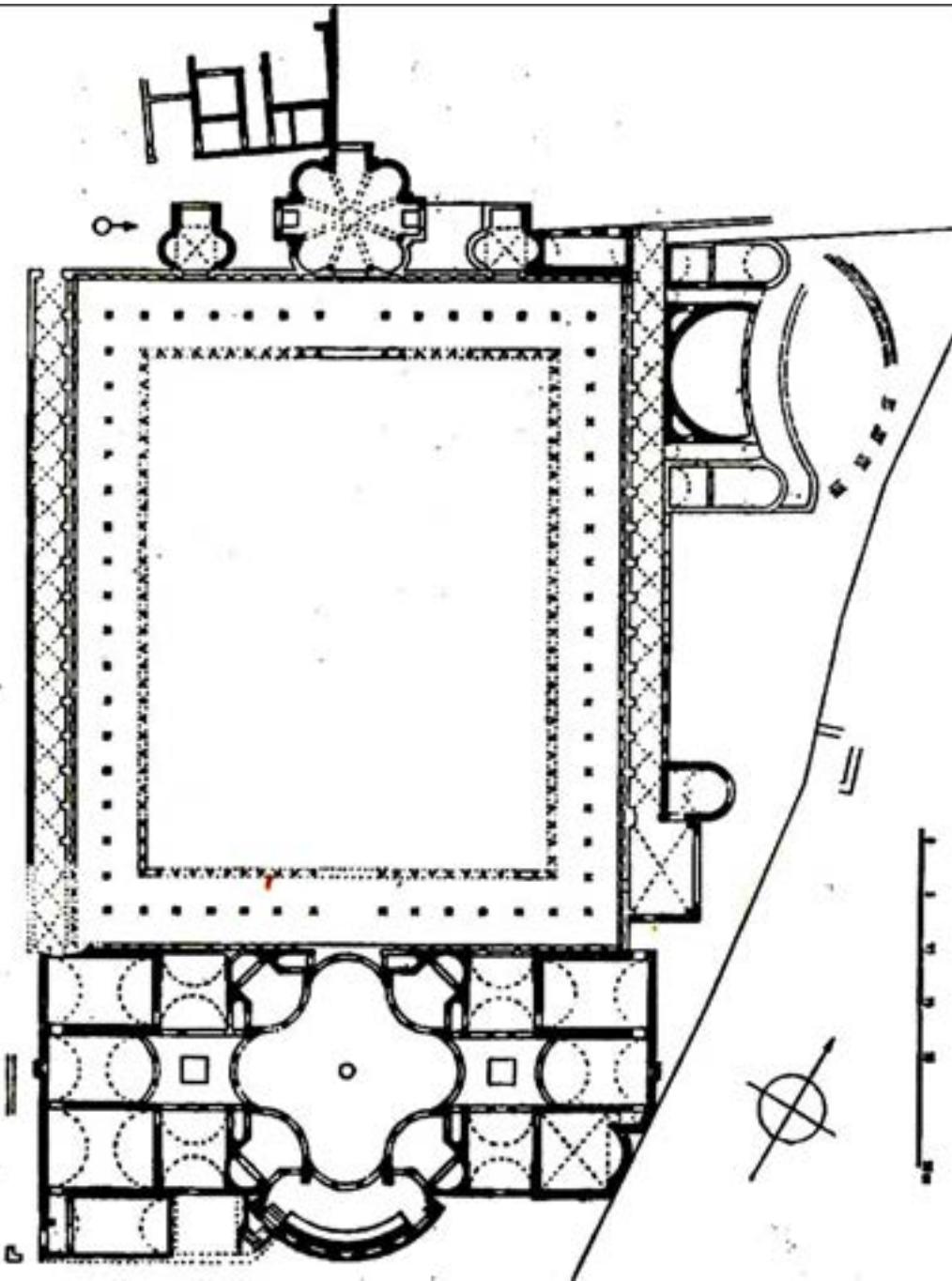
(čitav niz vila podignutih po njegovim ličnim predlošcima i nacrtima u različita vremena pošto je neumorno gradio, proširivao i vršio izmene)

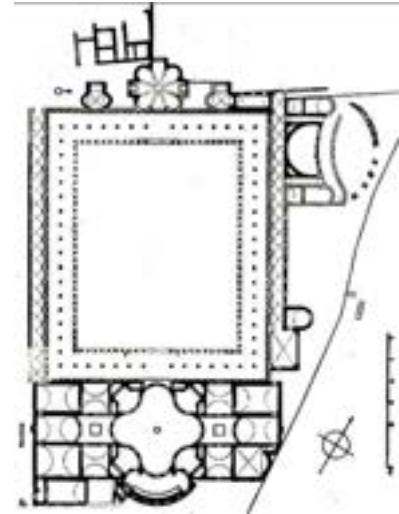
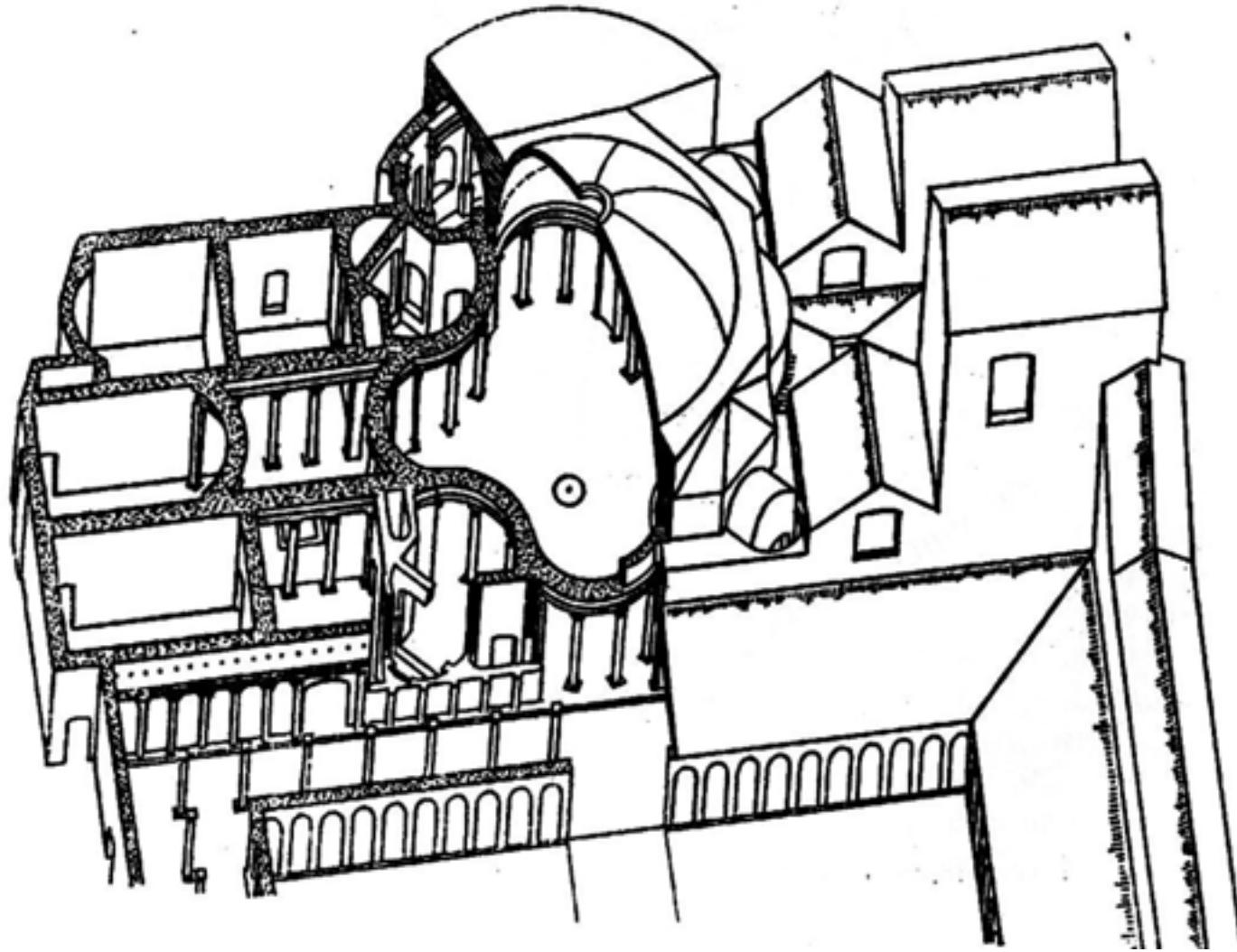
Tivoli,
Hadrijanova vila,
današnje stanje
(pogled sa
jugoistoka)

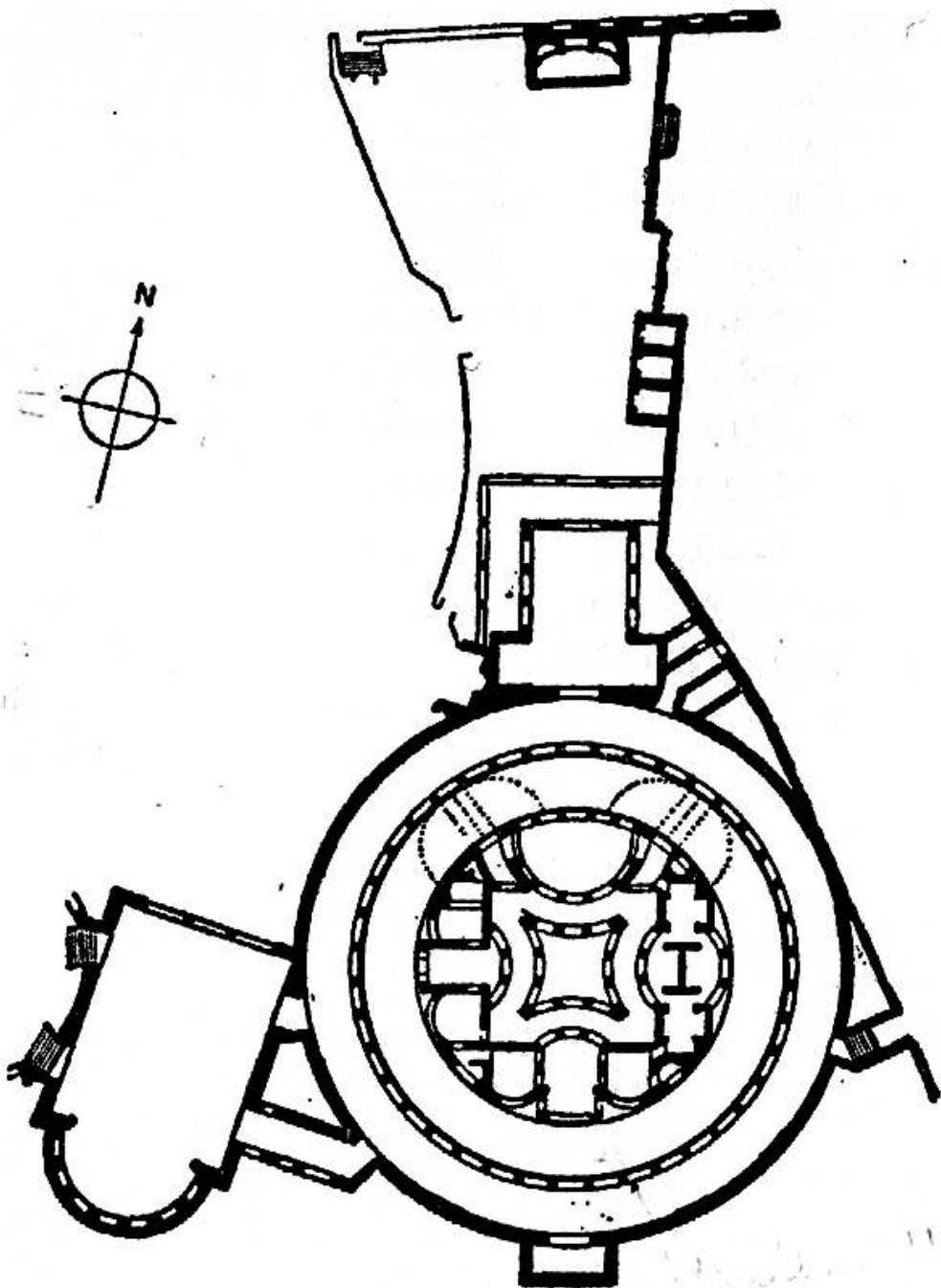
Tivoli, Hadrijanova vila, između 117. i 138. osnova

Tivoli,
Hadrijanova vila,
istočni deo,
“Zlatni trg”,
osnova
Dvorište sa stubovima u koje
se ulazi kroz osmougaonu
prostoriju sa kupolom (na
planu gore) nasuprot kojoj
je dvorana sa bočnim
prostorijama i
svetlarnicima (na planu
dole)

Tivoli, Hadrijanova vila, "Zlatni trg",
rekonstrukcija dvorane sa kupolom i bočnim prostorijama i
svetlarnicima u istočnom delu

Tivoli,
Hadrijanova vila,
"Teatro marittimo"
osnova

Vila

kanal u obliku prstena
okružen zasvedenim
tremom sa stubovima

sredina- peristil
sever- predvorje dvorane sa
dva hodnika za mostove
jug- tablinum sa dve bočne
prostorije
istok- udubljenja sa ležajima i
dve bočne biblioteke
zapad- kupatila

Tivoli,
Hadrijanova
vila,
“Teatro
marittimo”

Tivoli, Hadrijanova vila, “Teatro marittimo”

Tivoli, Hadrijanova vila, “Teatro marittimo”

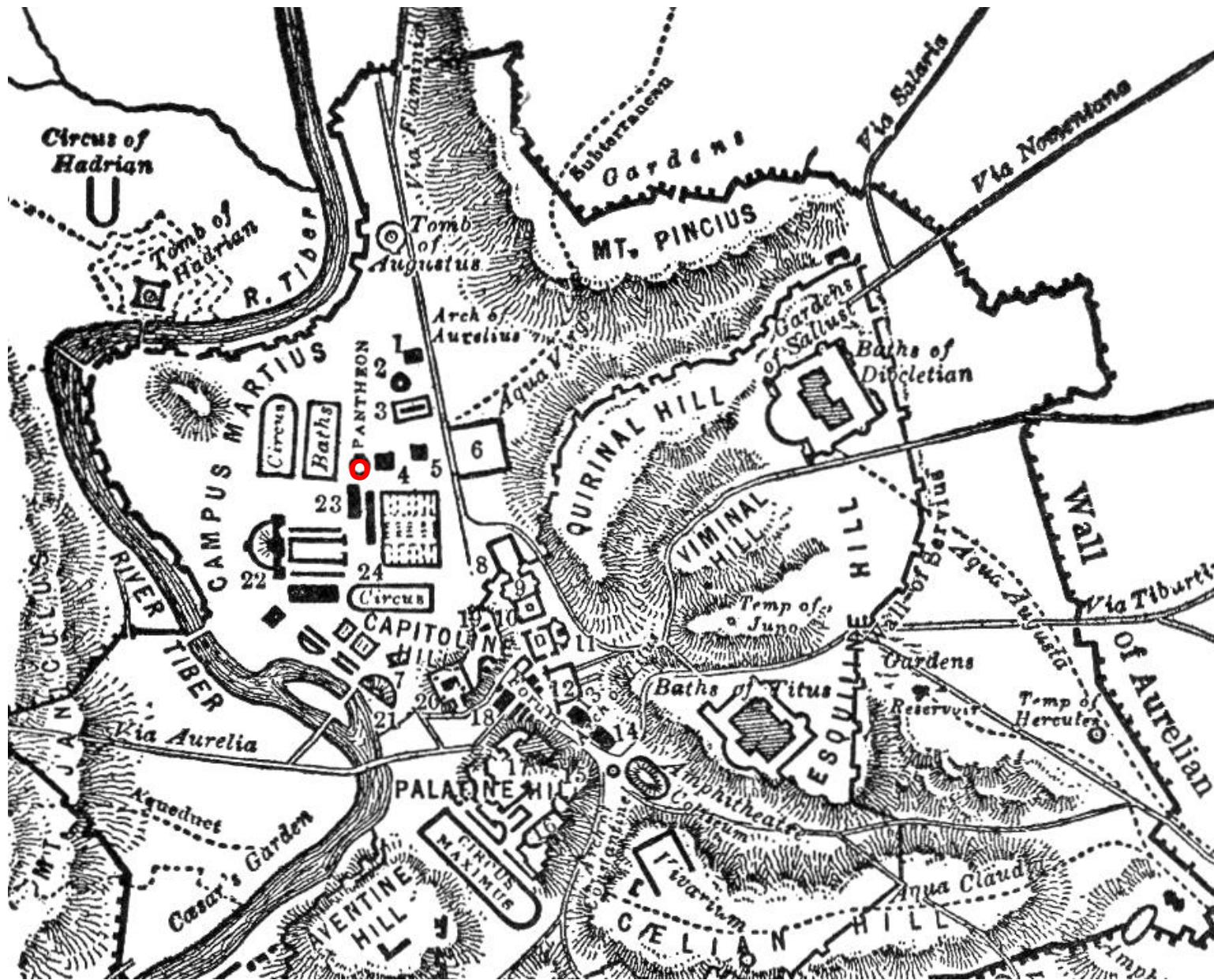
Tivoli, Hadrijanova vila, veliki bazen okružen skulpturama
(podsećanje na Kanopus i na kanal koji je vodio iz Aleksandrije u to predgrađe u kojem se nalazio Serapisov hram)

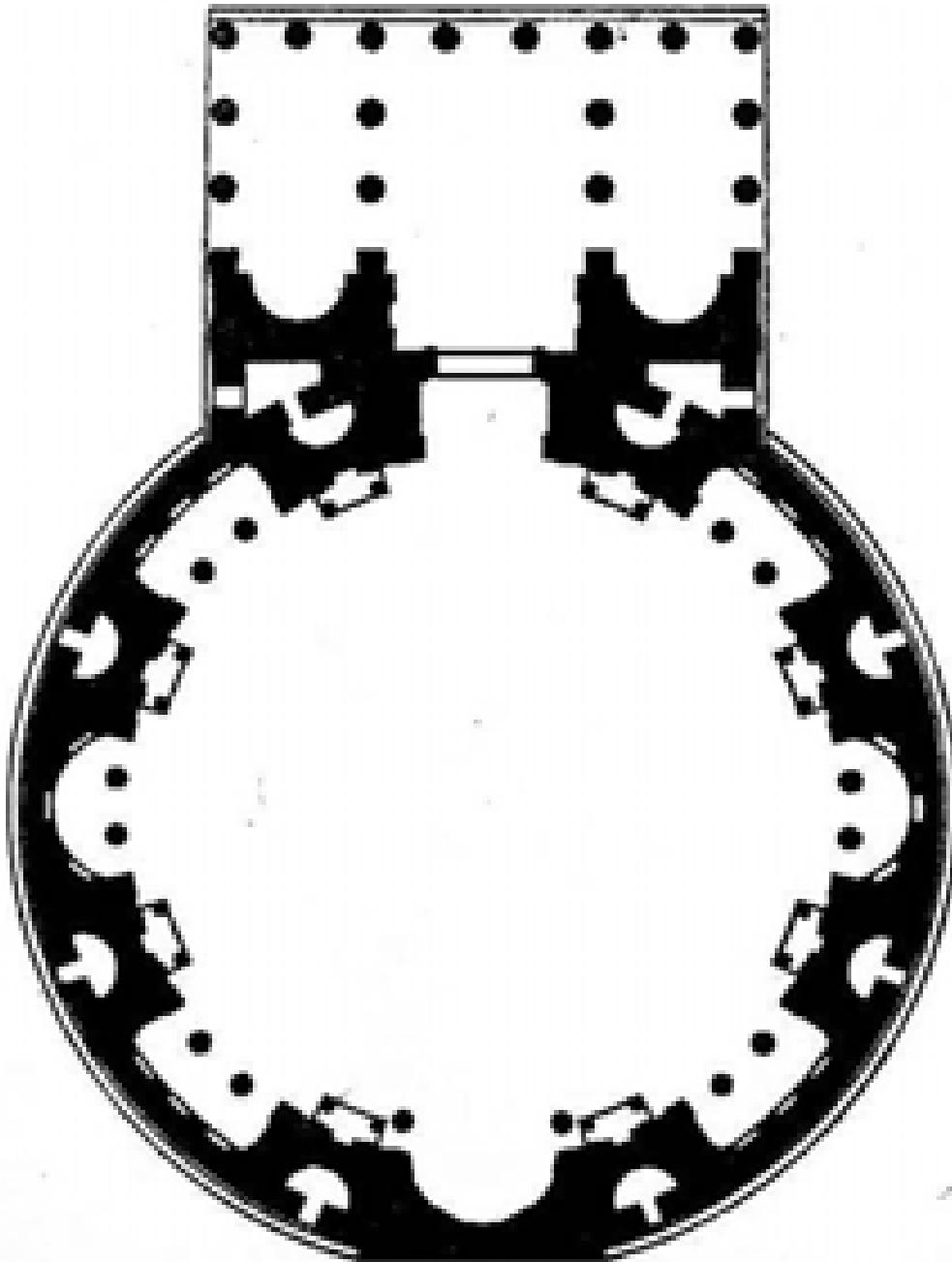
Tivoli, Hadrijanova vila, veliki bazen okružen skulpturama
“Serapeum”

Panteon na Marsovom polju, hram posvećen svim bogovima planeta,
posle 126, pogled sa severoistoka
(prvi hram- Marko Agripa, drugi- Domicijan)

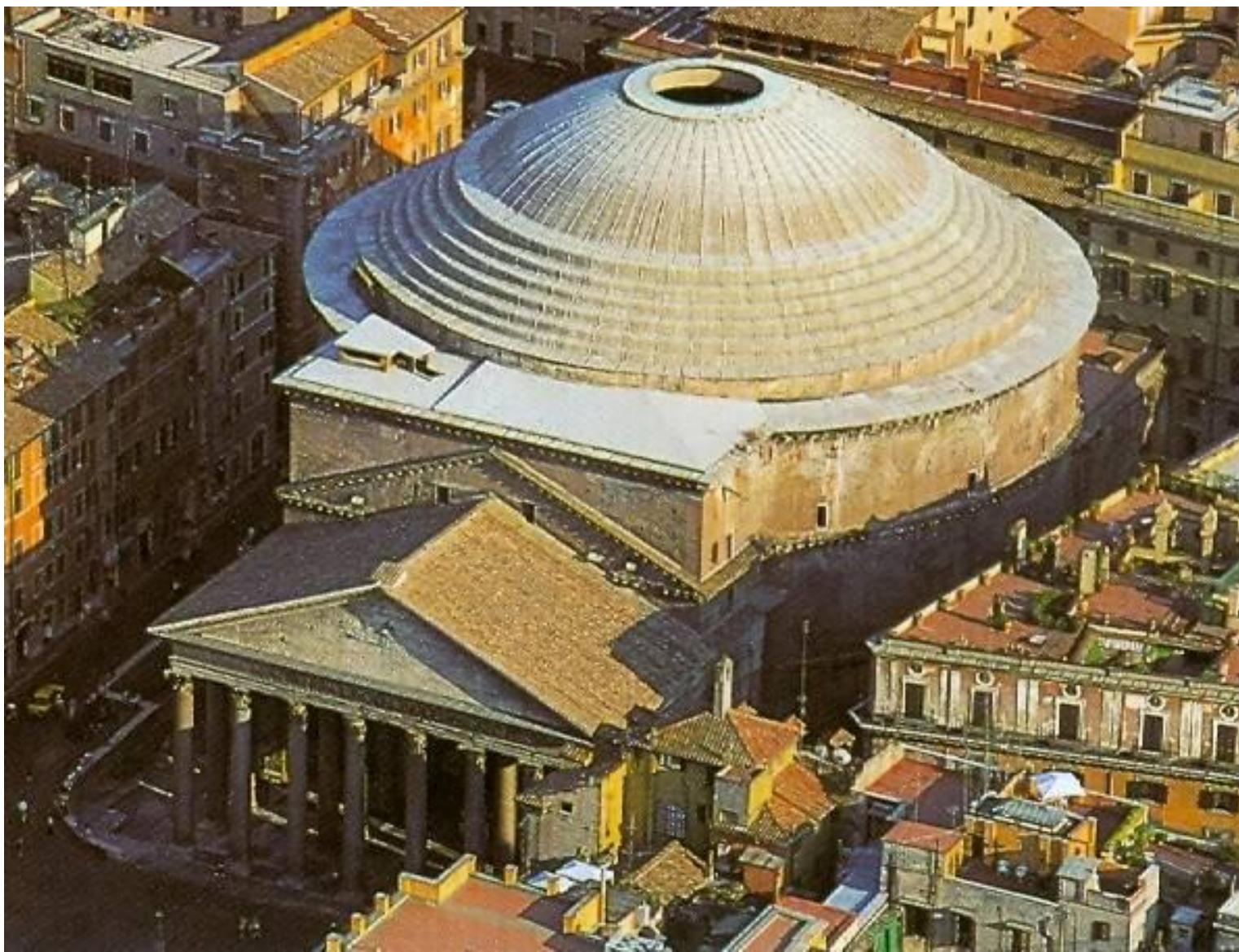
Plan grada Rima, Panteon na Marsovom polju

Panteon
posle 126.
osnova
(ostvarenje
Hadrijanovog
doba potpuno
prožeto rimskim
tradicijama)

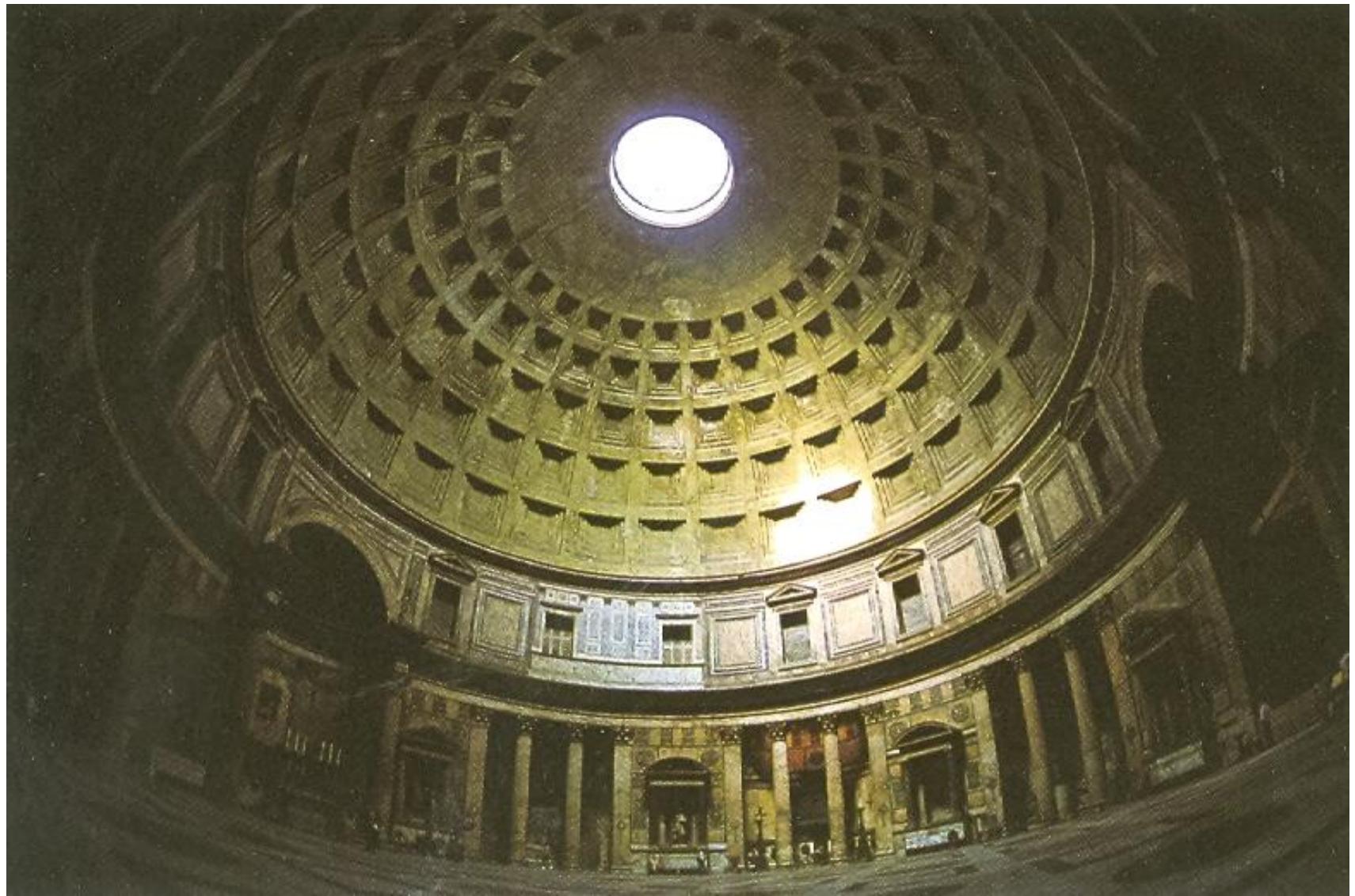
Panteon, pogled sa severoistoka
predvorje (ulaz sa dubokim tremom) i
cilindrični tambur (ogroman valjak) sa kupolom

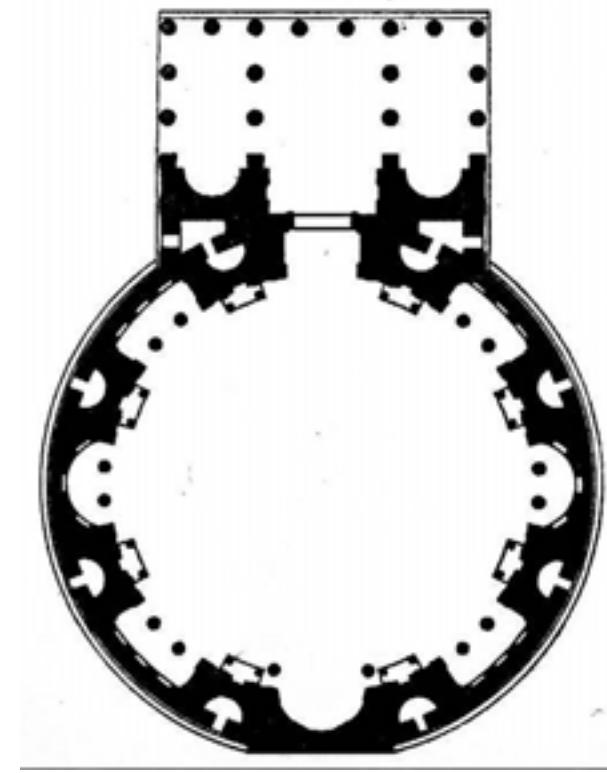
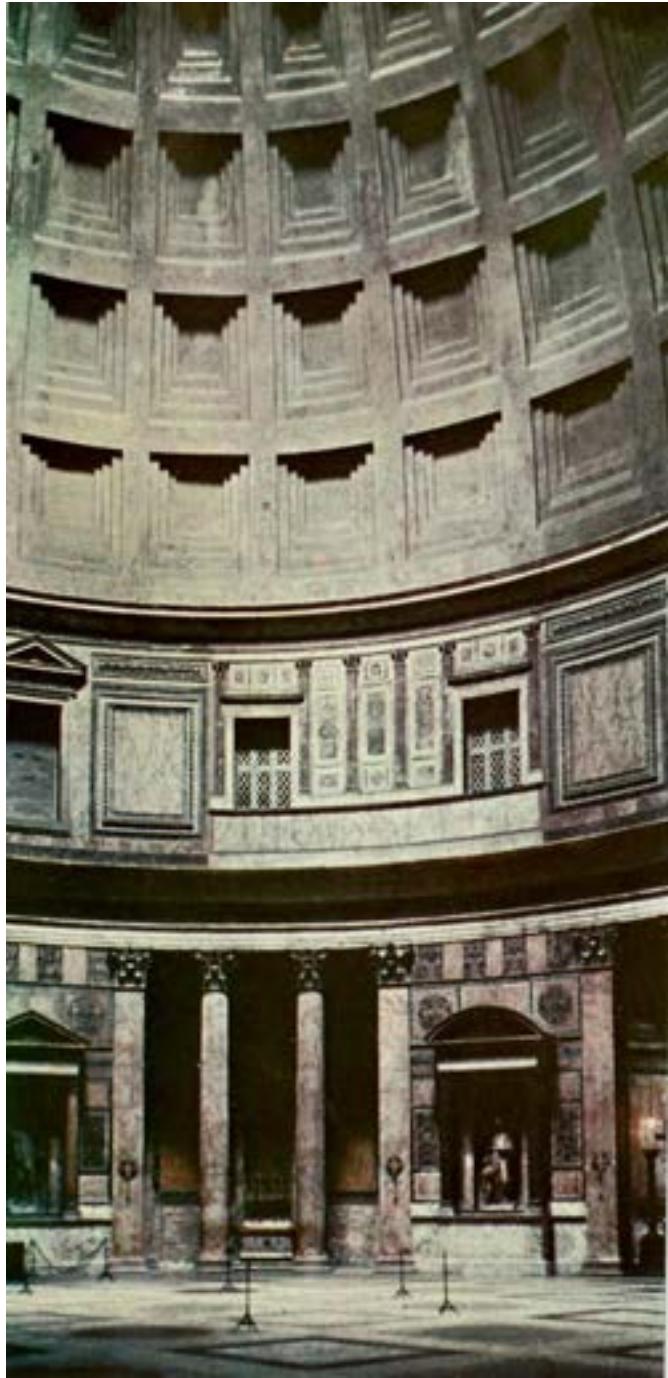
Panteon, pogled odozgo sa severoistoka,
izgrađen od opeke i betona

Panteon,
Paninijeva (Đovani
Paolo Panini)
slika iz vremena
oko 1750.
(luk iznad ulaza)

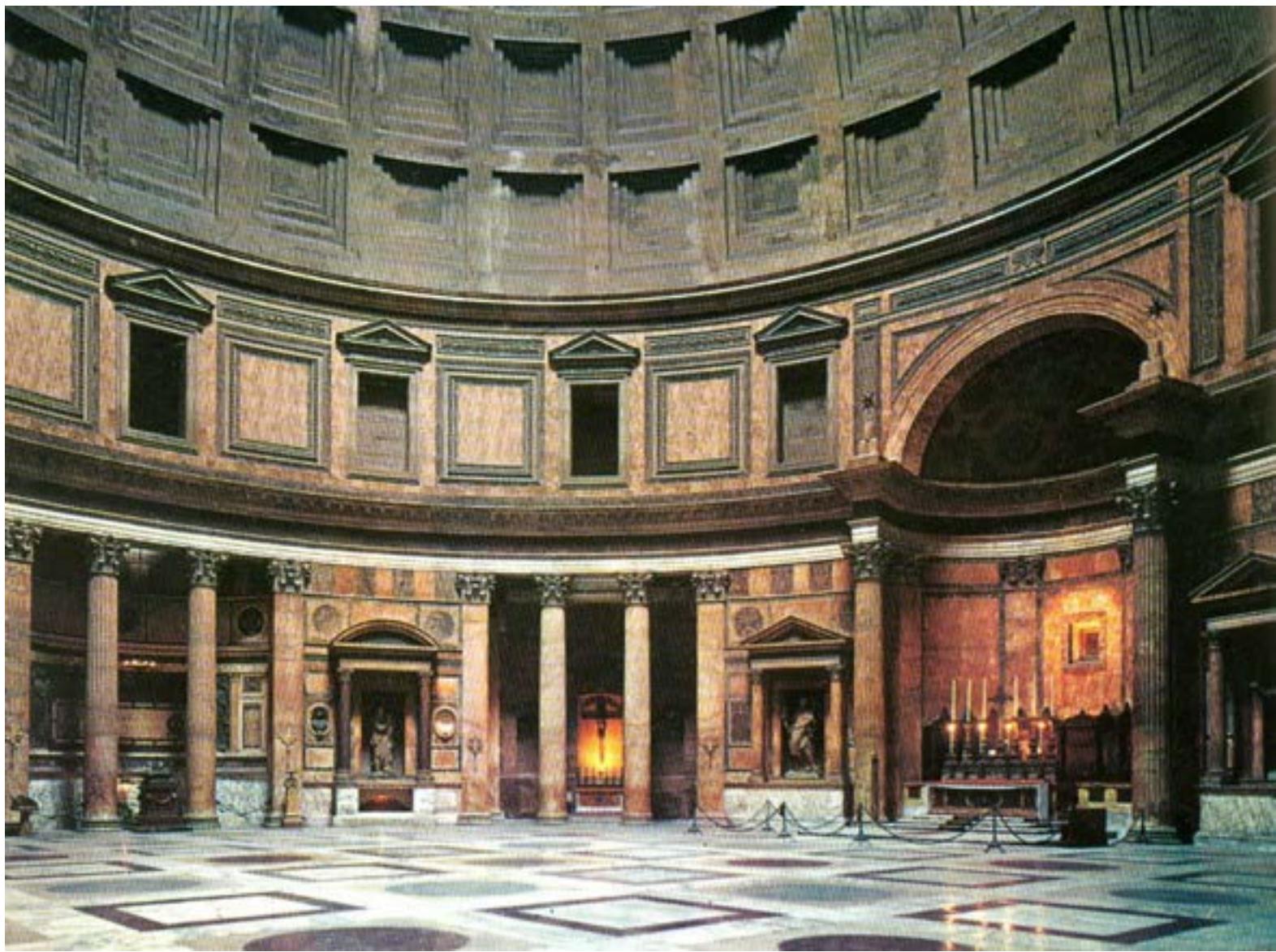
Panteon, posle 126, unutrašnjost
kupola prava polulopta, nekada zlatna, predstavljala nebeski svod
(kupolni svod uobičajen u velikim kupatilima)

Panteon
unutrašnjost, detalj
(u donjoj zoni naizmenična
udubljenja pravougaone i
polukružne osnove
uokvirena stubovima) .

Panteon,
unutrašnjost,
detalj,
gornji deo
(kasete u pet
redova)

Panteon, unutrašnjost, detalj, donji deo
(luk iznad apside naspram ulaza)

Panteon,
unutrašnjost, detalj,
donji deo

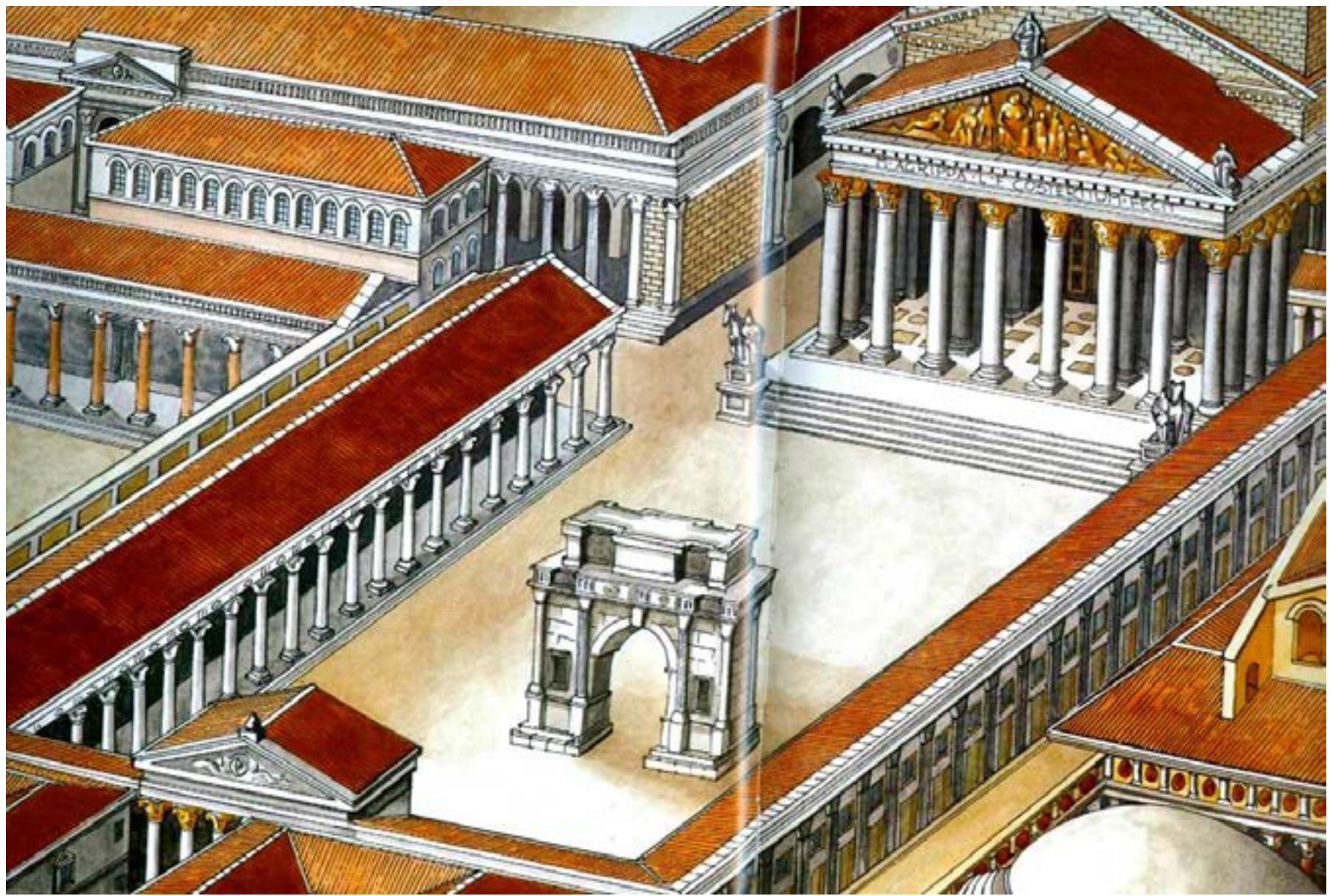
Panteon, aksonometrijski presek

Panteon,
Presek
(sužavanje
debljine zida
kupole od 6m
do 1,80m)

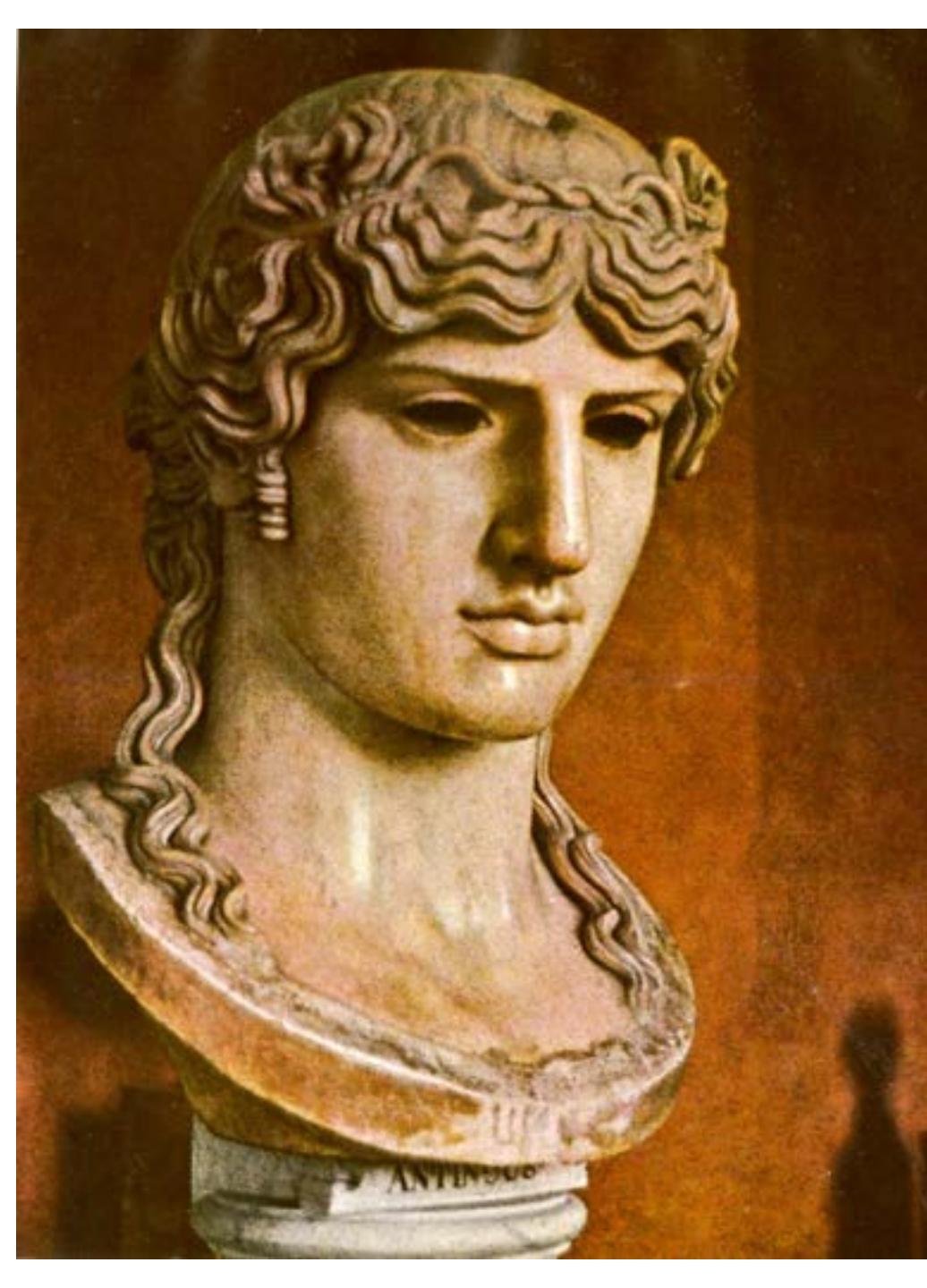

Panteon, pogled sa severozapada

Panteon, posle 126, rekonstrukcija nekadašnjeg atrijuma

Antinoos iz Mondragona
(između Rima i
Napulja),
oko 130.

(lik rađen po grčkim
uzorima)

(smrtnik preobražen u
boga u trenutku smrti
kada se u sazvežđu
Orla rodila nova
zvezda)

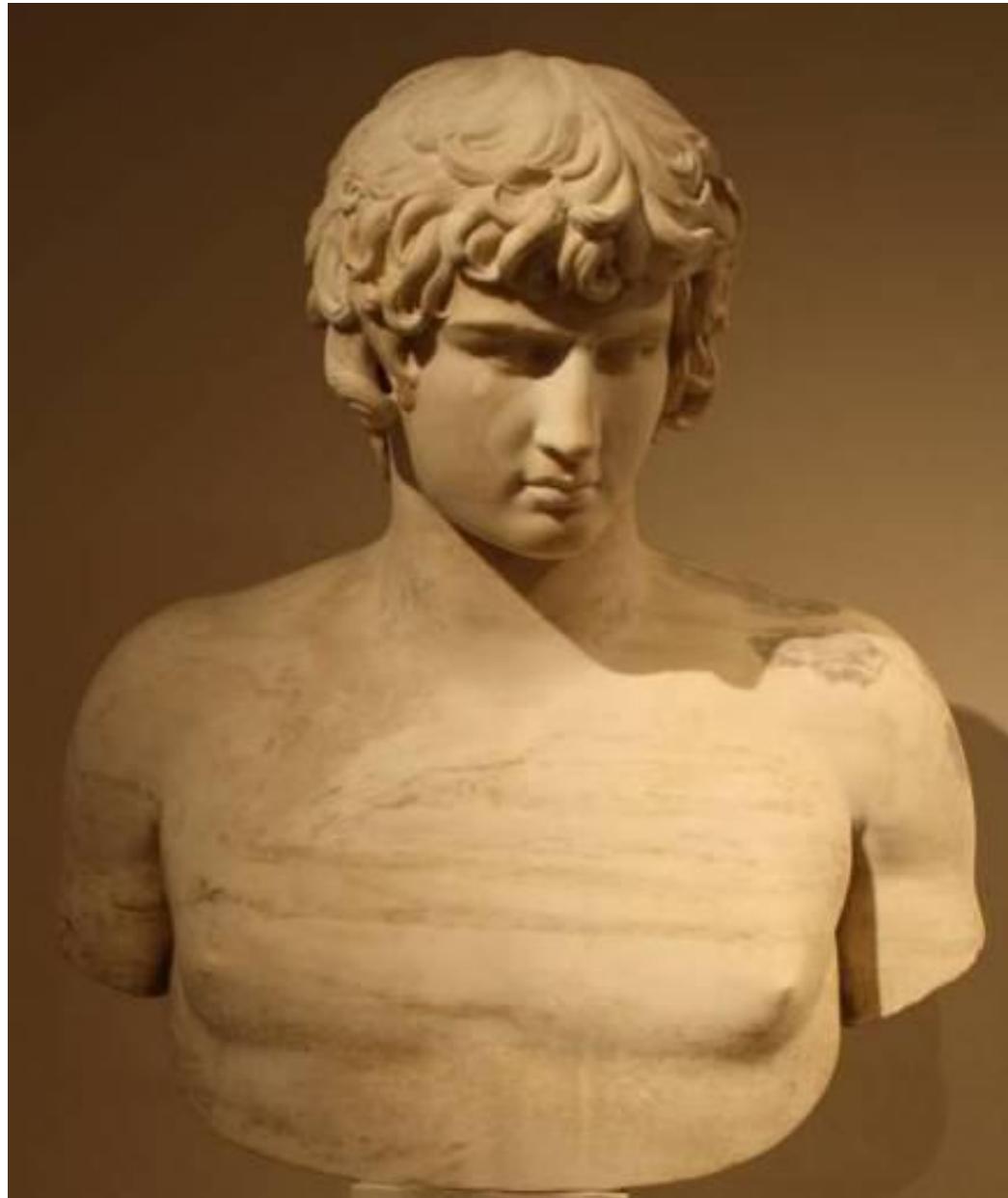
(Antinoos predstavljan
poput Apolona ili
Dionisa)

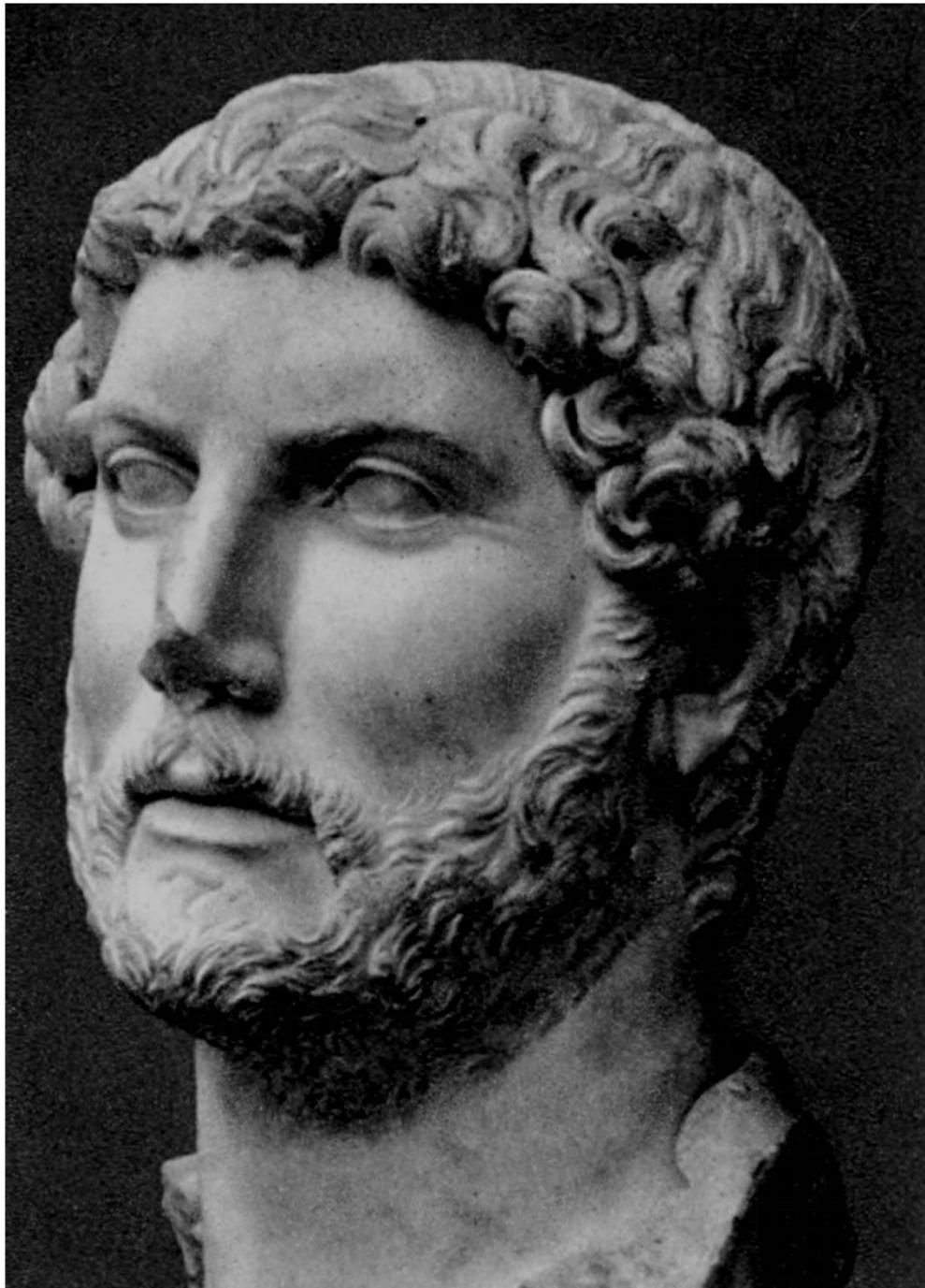
Antinoos iz Delfa,
oko 130.
(klasični grčki uzor u
starom helenskom
proročištu)

Antinous, Berlin

Antinous, Berlin

Portret cara Hadrijana
(117-138)
iz Ostije

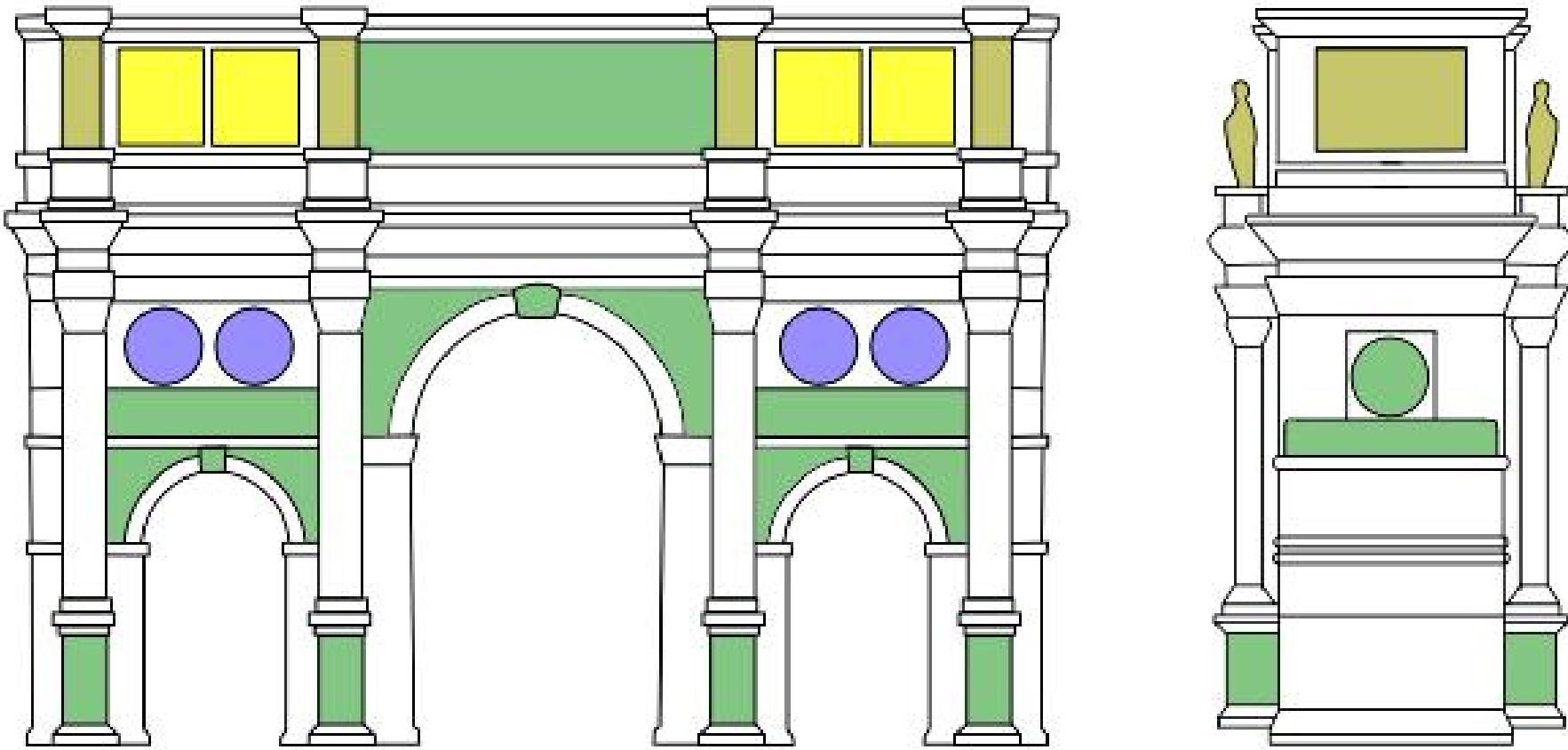
(grčki uzori u modi,
avgustovski klasicizam
u obradi)

Portret cara Hadrijana (117-138), Berlin

Portret cara
Hadrijana
(117-138),
Berlin

Trajan   Hadrian   Marcus Aurelius   Constantine

Konstantinov slavoluk
Medaljoni sa Hadrijanovog lovačkog spomenika
na čeonim stranama označeni plavom (reljefi prečnika oko 2,4m)

Konstantinov
slavoluk,
posle 313.

Četiri medaljona sa
Hadrijanovog
lovačkog
spomenika,
južna strana

(Hadrijan, Antinoos
i još dva čoveka
polaze u lov i
prinošenje žrtve
bogu šume
Silvanu)

(Lov na medveda i
prinošenje žrtve
boginji lova
Dijani)

Konstantinov
slavoluk,
posle 313.

Četiri medaljona sa
Hadrijanovog
lovačkog
spomenika,
severna strana

(lov na vepra i
prinošenje žrtve
Apolonu)

(lov na lava i
prinošenje žrtve
Herkulu)

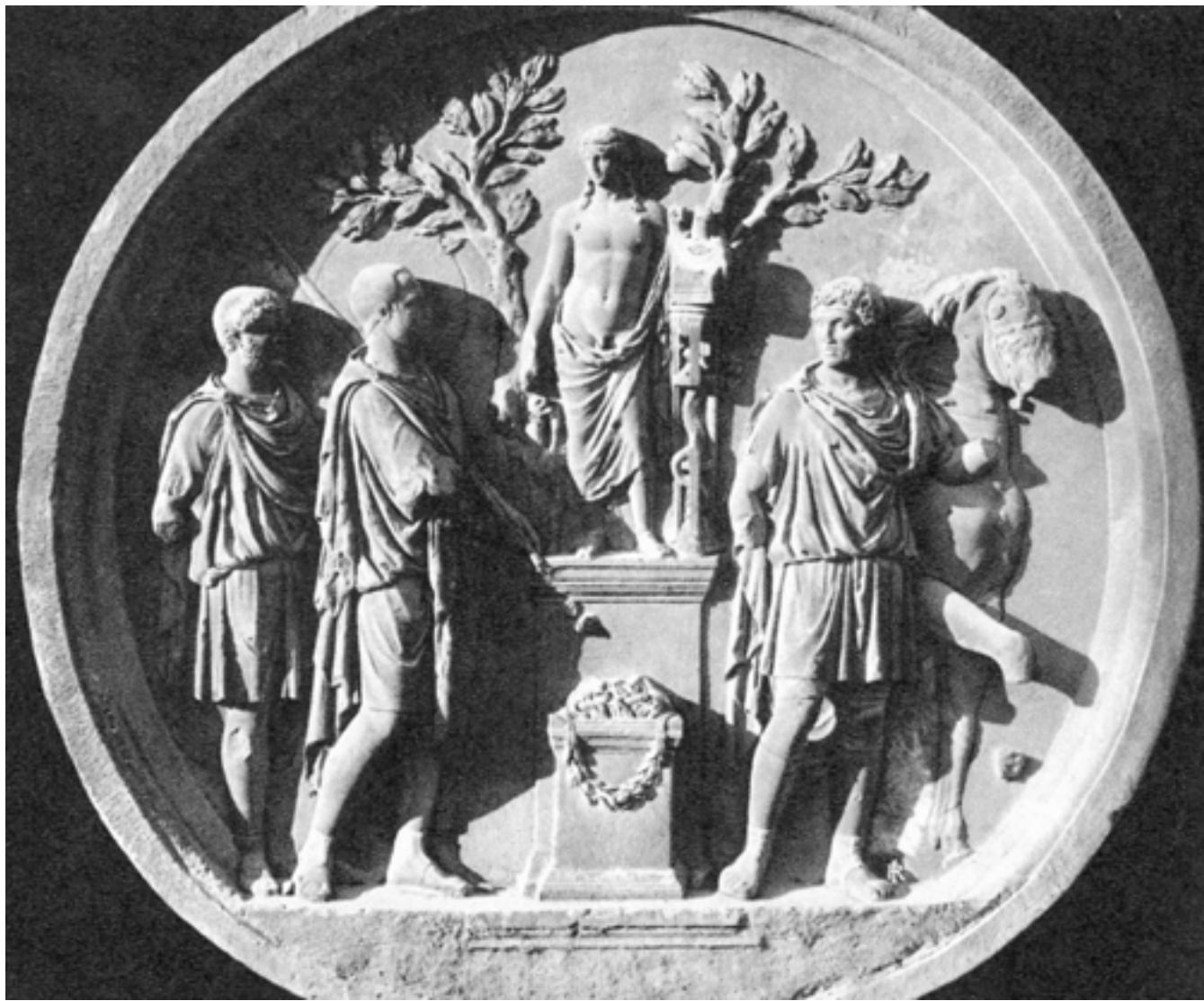

Dva od osam medaljona sa Hadrijanovog lovačkog spomenika,
severna strana (lov na vepra i prinošenje žrtve Apolonu)

Jedan od osam medaljona sa Hadrijanovog lovačkog spomenika
(Antinoos kao mladić)

Medaljon sa Hadrijanovog lovačkog spomenika
(Antinoos na sedam reljefa prati cara,
a u osmom ga nema i Apolon nosi njegovo obliče)

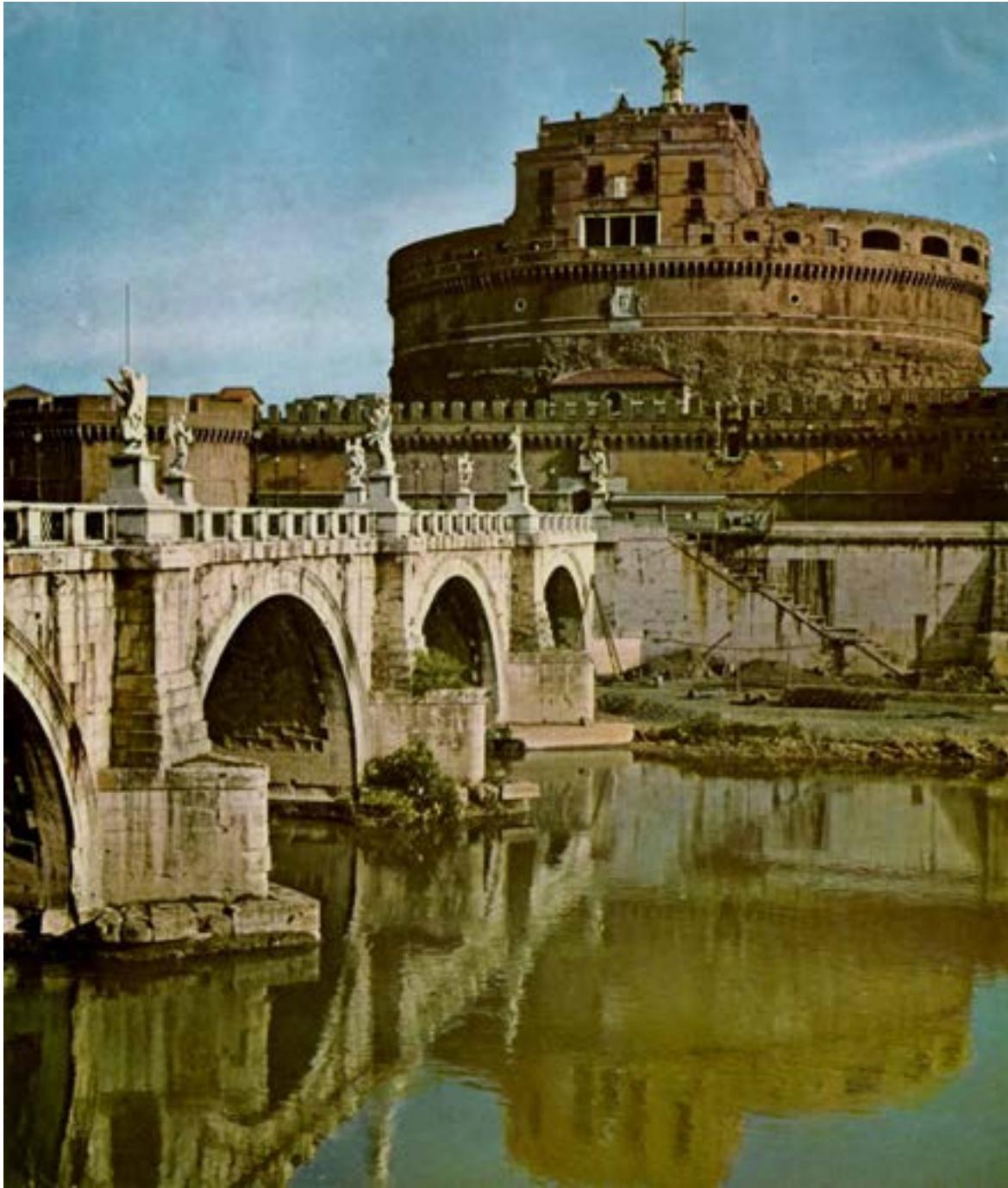

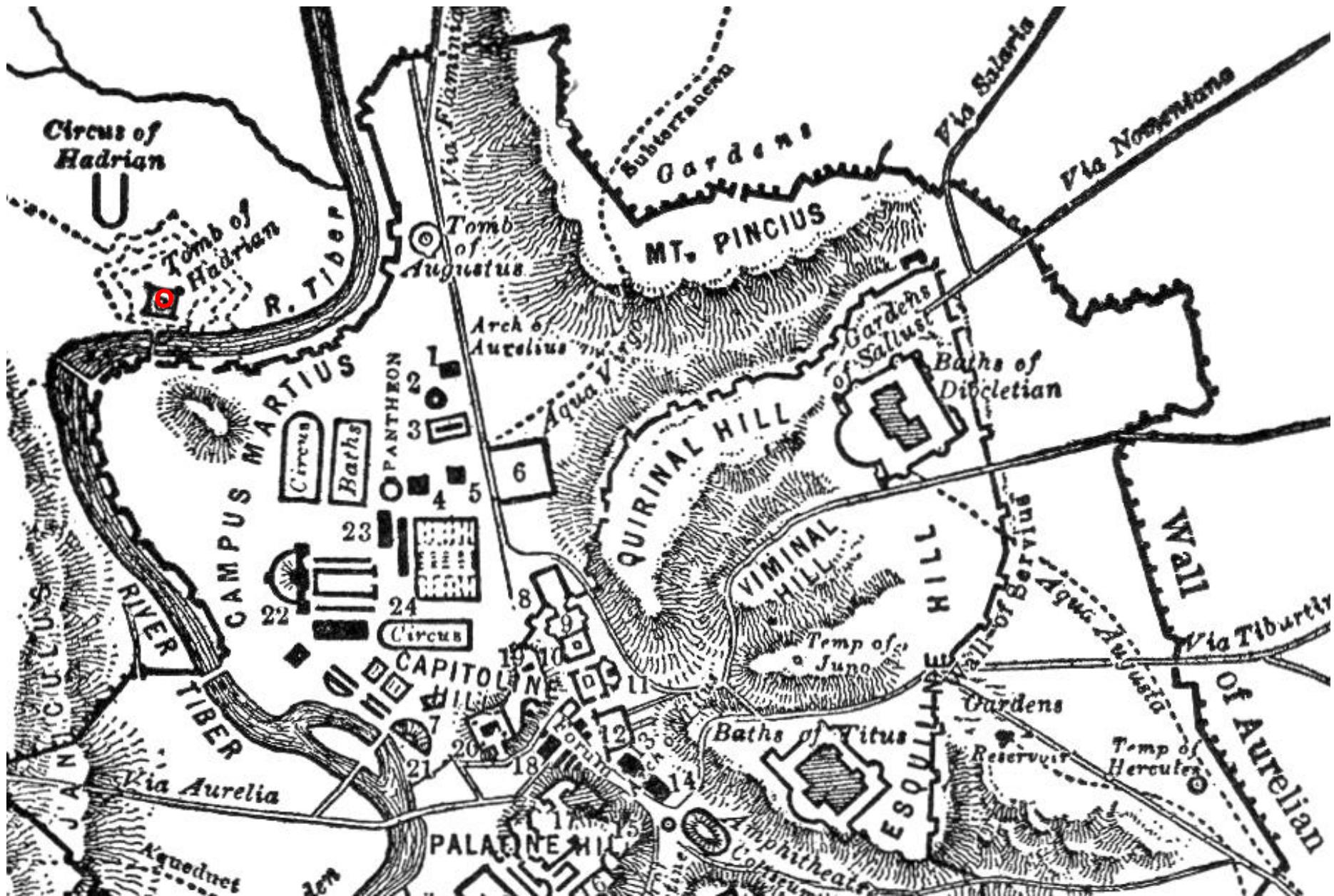
Konstantinov slavoluk, posle 313,
osam medaljona sa Hadrijanovog lovačkog spomenika
(reljefi sa lovom i prinošenjem lovačkih trofeja ili žrtava bogovima) ▪

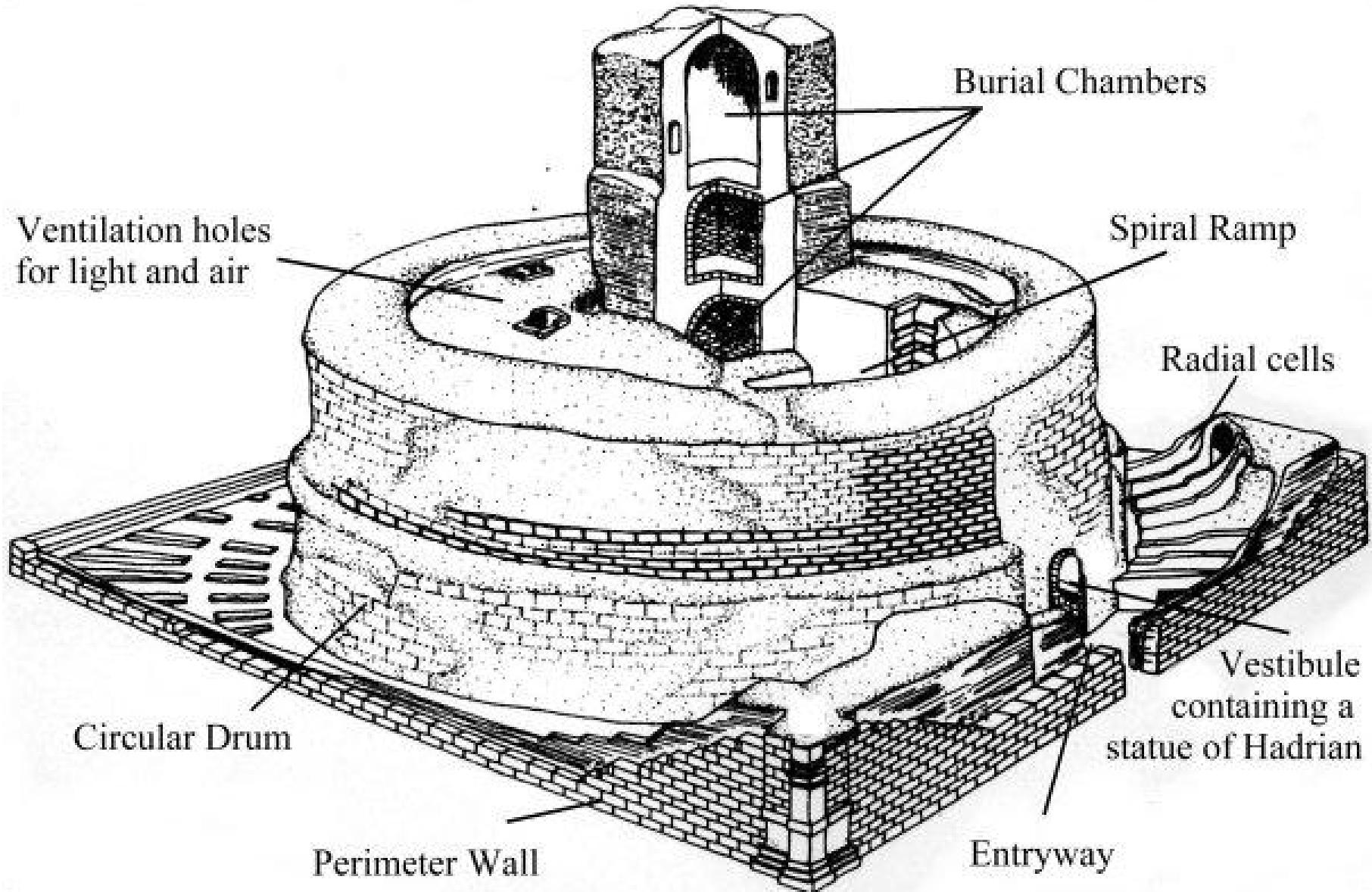
Konstantinov slavoluk, posle 313,
osam medaljona sa Hadrijanovog lovačkog spomenika
(reljefi sa lovom i prinošenjem lovačkih trofeja ili žrtava bogovima)

Rim,
Hadrijanova
grobnica
(Tvrđava andela)
na desnoj obali
Tibra,
oko 130.
(potpuno u okvirima
rimskih tradicija
koje se mogu
pratiti od
Avgustove
grobnice)

Plan grada Rima, Hadrijanova grobnica (Tvrđava anđela) na desnoj obali Tibra

Rim, Hadrijanova grobnica (Tvrđava anđela), rekonstrukcija

Rim, Hadrijanova grobnica (Tvrđava anđela)
(prilično izmenjena tokom srednjeg veka)

Rim, Hadrijanova grobnica (Tvrđava anđela)

Rim, Hadrijanova grobnica (Tvrđava anđela)

Antonin Pije (138-161)

Hadrijan je (pošto nije imao dece, iako je bio oženjen Vibijom Sabinom) usvojio bogatog senatora bez dece Antonina Pija i, u nameri da osnuje dinastiju, naredio mu da odmah usvoji dva mladića, Marka Aurelija (nećaka Antoninove supruge) i Lucija Vera

On je nastavio Hadrijanov put i na političkom i na kulturnom planu
Njegova vladavina većim delom predstavljala je razdoblje mira (uz manje sukobe sa, na primer, Dačanima i Parćanima)

Na Marsovom polju na mestu gde je spaljeno telo pokojnog cara Antonina Pija, njegovi sinovi Marko Aurelije i Lucije Ver podigli su stub na postolju u obliku kocke

Baza stuba dobro je očuvana

U vreme Antonina Pija pored klasičnih tradicija pojavljuju se korenite izmene u estetskim vrednostima koje se udaljavaju od helenskog nasleđa

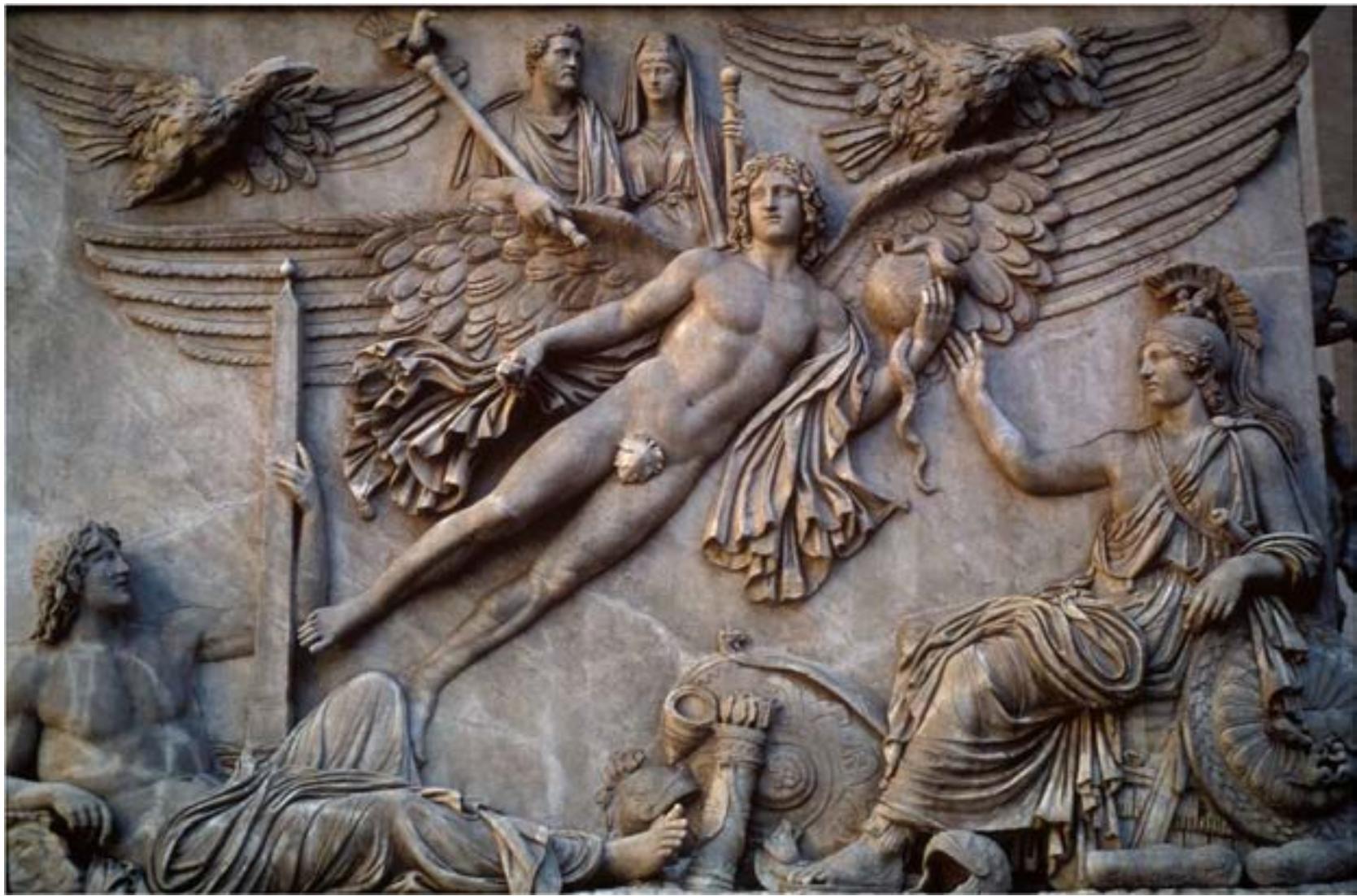
One su dugo pripisivane krizi u carstvu, međutim, jasno je da se pojavljuju u doba mira i procvata i da nisu znak krize nego izmenjenih estetskih merila

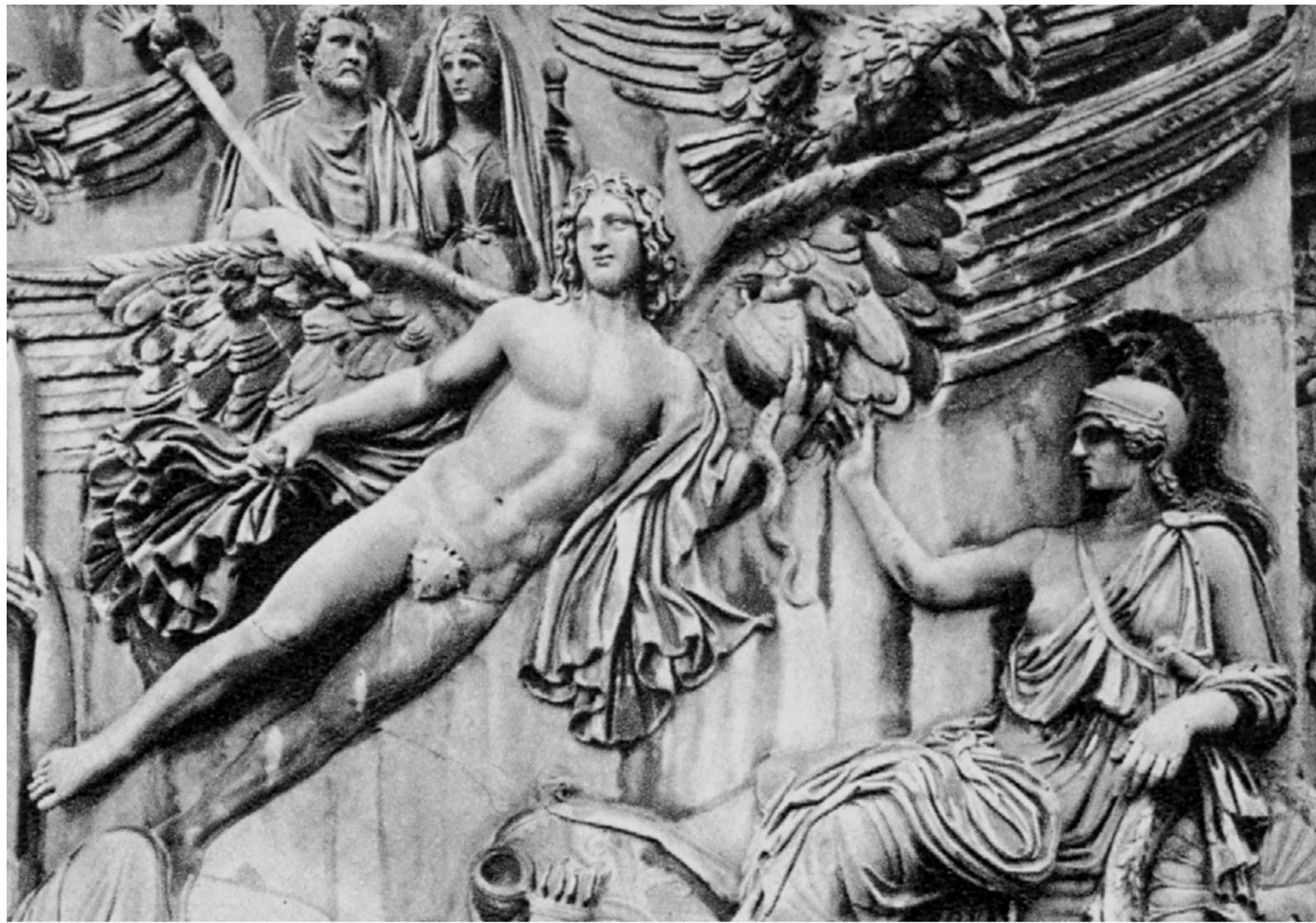
Baza za stub Antonina Pija na Marsovom polju

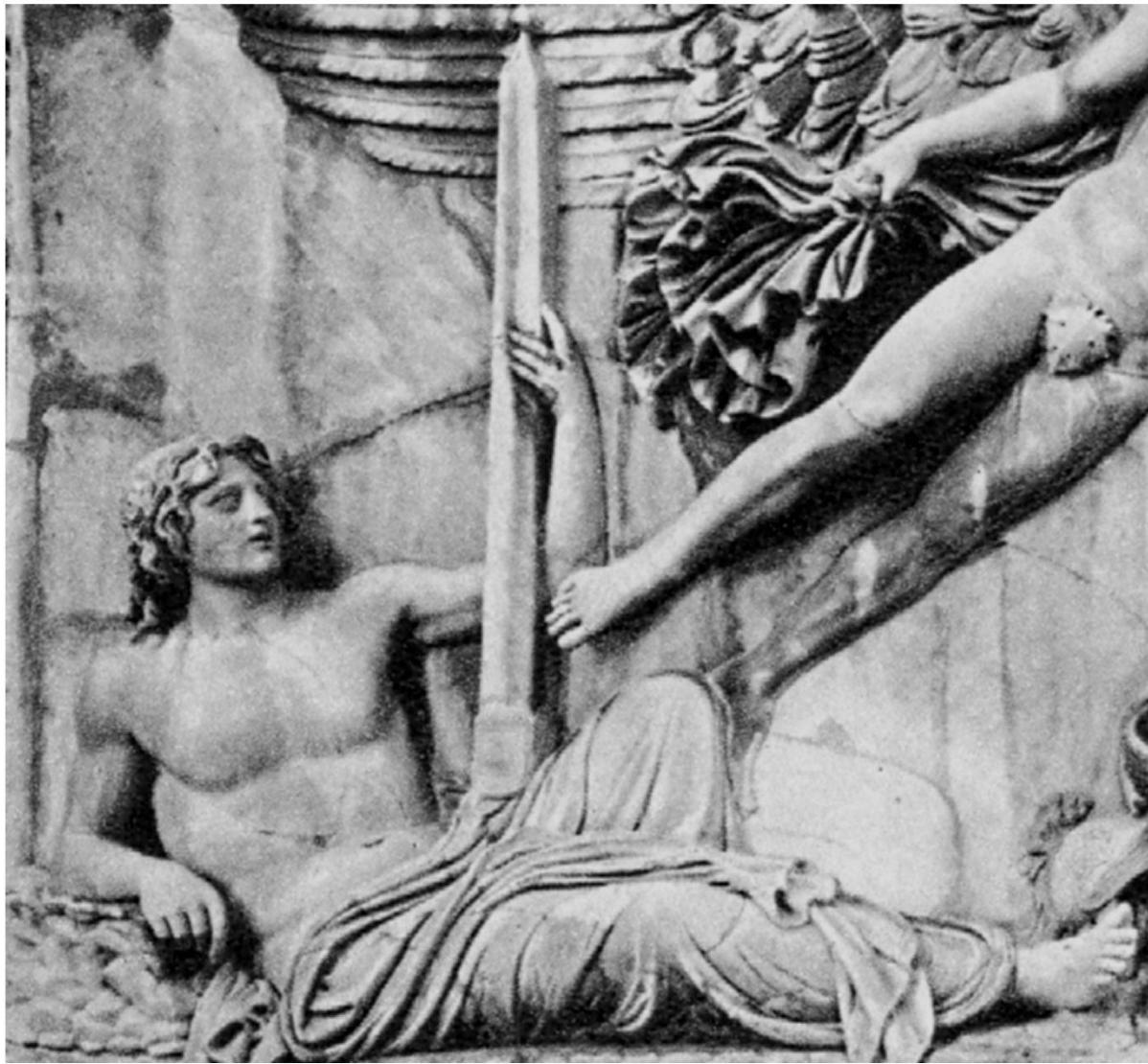
Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef,
strana naspram natpisa, Apoteoza Antonina Pija i Faustine
(hladni klasični oblici, vazdušasta pozadina)

Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef,
strana naspram natpisa, Apoteoza Antonina Pija i Faustine
(hladni klasični oblici, vazdušasta pozadina)

Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef,
Apoteoza Antonina Pija i Faustine,
detalj, Antonin Pije i Faustina na personifikaciji vremena

Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef,
Apoteoza Antonina Pija i Faustine,
detalj, personifikacija Marsovog polja (Campus Martius)

Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef,
Apoteoza Antonina Pija i Faustine,
detalj, personifikacija Rome

Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef,
jedna od dveju bočnih strana, Svečana posmrtna povorka

Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef,
jedna od dve bočne strane, Svečana posmrtna povorka,
(korenite izmene u estetskim vrednostima, napuštanje klasicizma,
apstrahovanje)

Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef, detalj

Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef, detalj

Stub Antonina Pija na Marsovom polju, baza, reljef, detalj

Marko Aurelije (161-180)

U doba poslednjeg usvojenog rimskog cara Marka Aurelija, usvojenog sina Antonina Pija (koji je bio oženjen Faustinom Starijom i sa njom imao više dece), koji je za savladara imao svog brata po usvojenju, Lucija Vera, položaj carstva znatno se pogoršao, državna blagajna bila je prazna, odmah se pojavila glad koju je pratila kuga, a u raznim krajevima imperije izbjiali su ustanci

Ni spoljni položaj nije bio lakši pošto su susedna varvarska plemena počela da napadaju granice

Naročitu opasnost predstavljala su plemena duž dunavske granice koja su stigla do samog Apeninskog poluostrva i koja je tek uz ogromne napore car uspeo da izbaci i nagna na pokornost

Morao je neprestano da ratuje na severu i 176. postavio je svog sina Komoda za savladara

Umro je u vojničkom logoru u Vindoboni (Beč) tokom jednog od vojnih pohoda i na prestolu ga je nasledio Komod

Car je bio izuzetno učen i osobito je proučavao grčku filozofiju, što je zabeležio i u svom delu "Misli" iz kojeg se vidi i da se prema lepoti i telesnom savršenstvu odnosio sa velikom dozom skepse, što je uočljivo i na umetničkim delima nastalim tokom njegove vlade

On je negirao klasičnu postavku (kaloagatija ili kalokagatija) da lepom telu odgovara dobar duh

Konjanička statua Marka Aurelija na Kapitolu (prvobitno na Rimskom forumu ili na Marsovom polju, gde je bio smešten stub Marka Aurelija), bronza, oko 173.

(sa počasnog luka podignutog kada je car nakratko prekinuo boravak na severu da bi u Rimu proslavio postavljenja svoja dva zeta za konzule)

Konjanička statua
Marka Aurelija na
Kapitolu,
oko 173.

(car nije tada slavio
trijumf i zato nije
prikazan na
četvoropregu
trijumfatora)

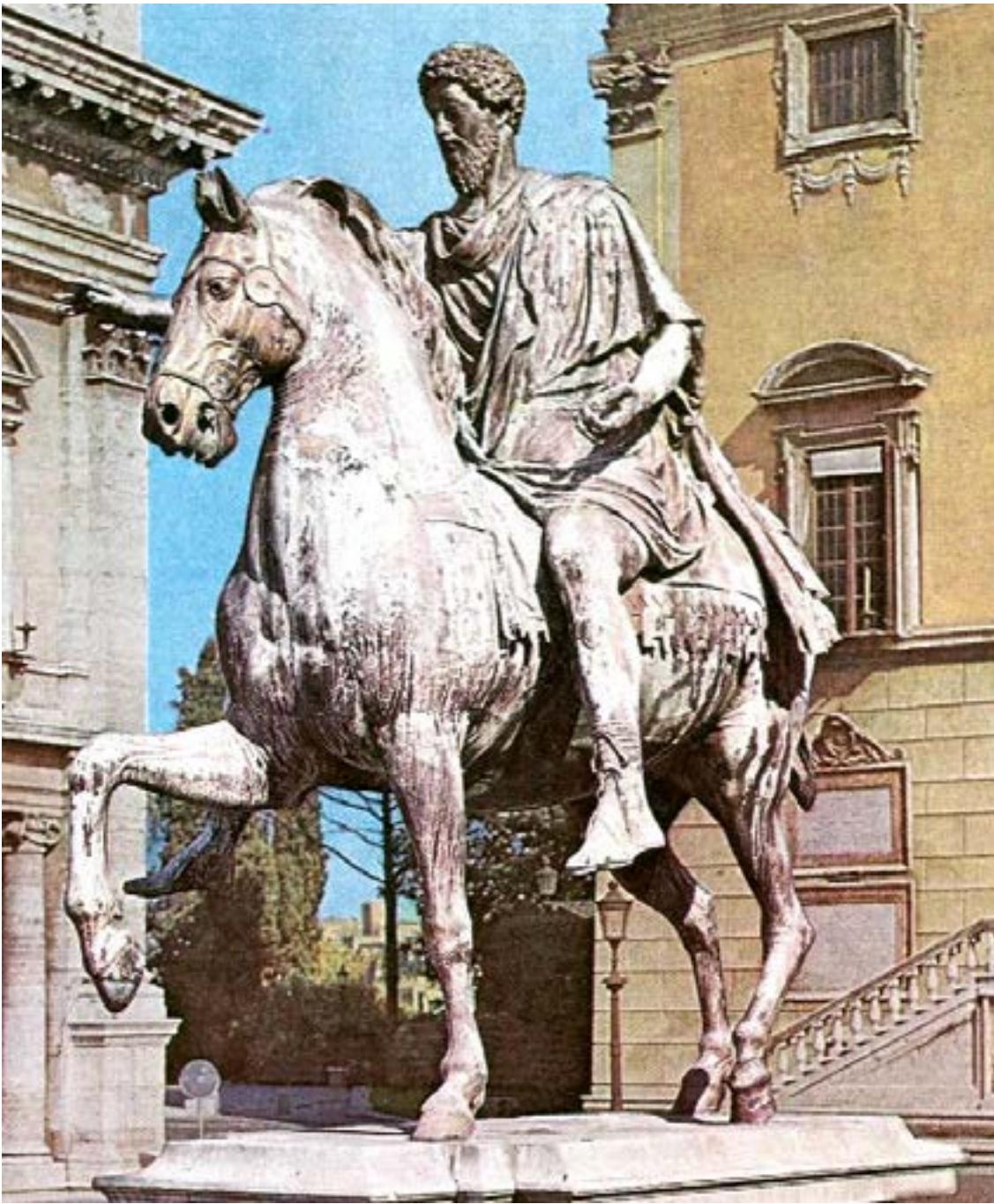
(car je prikazan u
odeći vojskovođe)

(ispod noge konja bio
prikazan pobedjeni
kralj)

Rim, Kapitol (Kampidoljo), Konjanička statua Marka Aurelija, oko 173.

Konjanička
statua Marka
Aurelija na
Kapitolu,
oko 173.

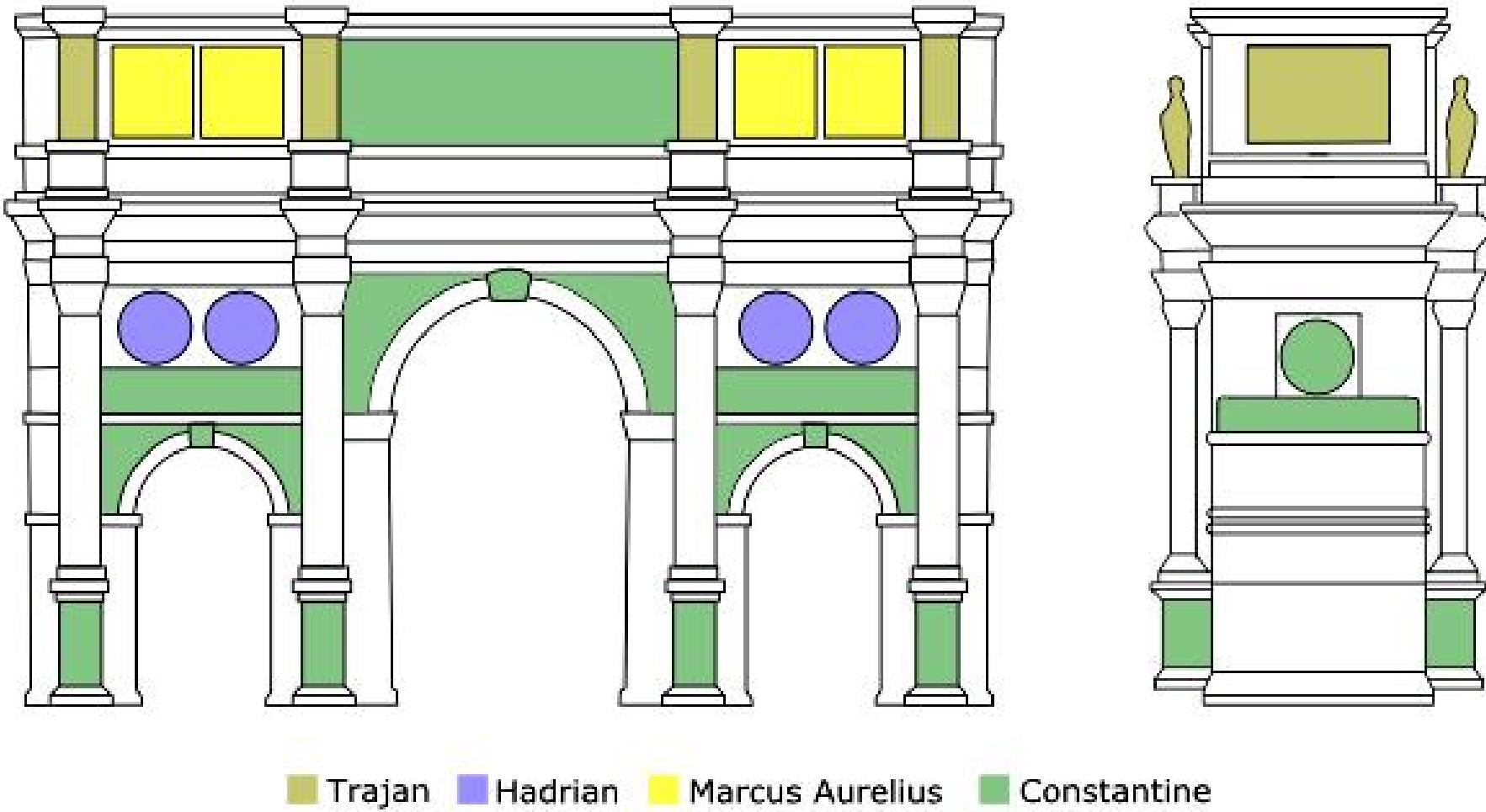
(estetski prati
nove tokove
koji su počeli
da nastaju u
doba vlade
Antonina Pija)

Konjanička statua Marka Aurelija na Kapitolu
(danас u Kapitolinskom muzeju u Rimu), oko 173.
(estetski prati nove tokove koji su počeli da nastaju
u doba vlade Antonina Pija)

Konjanička statua Marka Aurelija na Kapitolu, oko 173.
estetski prati nove tokove koji su počeli da nastaju
u doba vlade Antonina Pija, upor. jednu od bočnih strana baze
stuba Antonina Pija na Marsovom polju, posle 161, detalj

Konstantinov slavoluk
Reljefi sa trijumfalnog luka Marka Aurelija
ugrađeni u atiku čeonih strana, obeleženi žutom

Reljefi sa trijumfalnog luka Marka Aurelija
(i skulpture Dačana sa Trajanovog trijumfalnog luka)
ugrađeni u atiku (čeonih strana) Konstantinovog slavoluka 313. .

Reljefi sa trijumfalnog luka Marka Aurelija
(i skulpture Dačana sa Trajanovog trijumfalnog luka)
ugrađeni u atiku (čeonih strana) Konstantinovog slavoluka 313.

Reljefi sa trijumfalnog luka Marka Aurelija
ugrađeni u atiku (čeonih strana) Konstantinovog slavoluka 313.

Konstantinov slavoluk, posle 313,
četiri reljefa sa osam scena sa počasnog luka Marka Aurelija ugrađena
u atiku

Portret cara Marka
Aurelija
(161-180)
(grčki uzori u modi,
ali nema više
avgustovskog
klasicizma, već
dominira nova
estetika koja
negira helenski
koncept
izjednačavanja
lepog i dobrog)

Portret cara Marka
Aurelija
(161-180)
(sa konjaničke statue
Marka Aurelija, oko
173)

Portret cara Marka Aurelija,
(161-180)
Berlin

Stub Marka Aurelija (161-180) na
Marsovom polju u Rimu,
započet 176.
završen posle 193.

započet u isto vreme kada i nesačuvani
trijumfalni luk u čast pobeđe nad
Sarmatima (narodom iranskog
porekla) i Markomanima (plemenom
germanskog porekla)

(na vrhu bila skulptura cara)

(nakon careve smrti 180. služio kao
nadgrobni spomenik)

Plan grada Rima, Marsovo polje

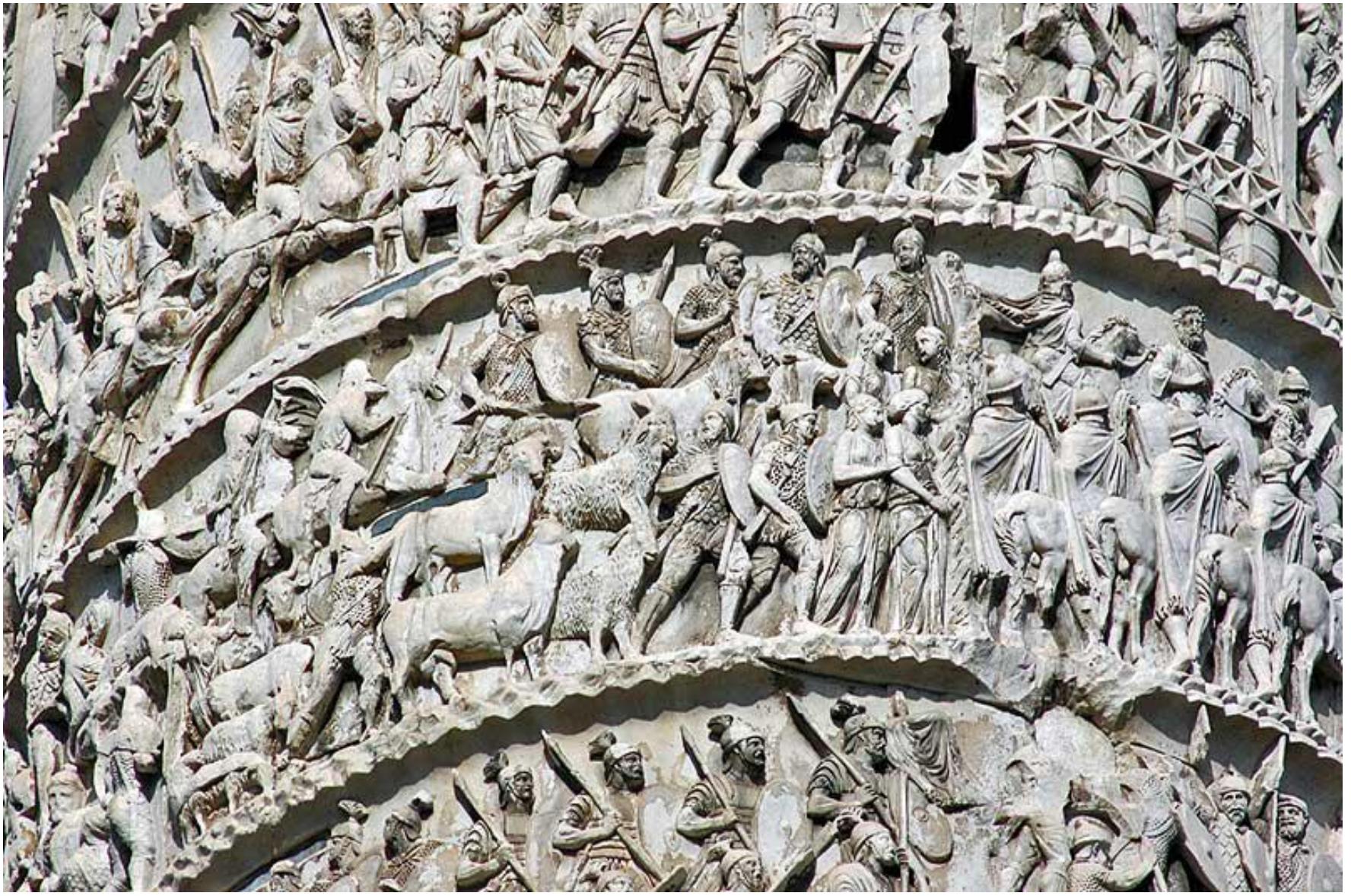
Stub Marka Aurelija,
započet 176.
završen posle 193.

(nema slikovitih pojedinosti već
dominira novo stremljenje ka
prikazivanju suštinskog)

(uprošćen nacrt, ponavljanje
gotovo istih pokreta, jako
istaknut volumen i duboko
urezane senke neposredno
utiču na gledaoca)

Stub Marka Aurelija, reljef, detalj
(uprošćen nacrt, ponavljanje gotovo istih pokreta)

Stub Marka Aurelija, reljef, detalj
(uprošćen nacrt, ponavljanje gotovo istih pokreta)

Stub Marka Aurelija, reljef, detalj
(car okrenut prema posmatraču kao da mu se obraća i prodire izvan
reljefa i uvlači posmatrača u priču)